

KANNATTAMATON LIIKETOIMINTA –MAKSUVAIKEUKSISSA OLEVAN YRITYKSEN VAIHTOEHDOT

Case: Erikoistarvikemyymälä Ky

Heli Turunen

Opinnäytetyö
Helmikuu 2014

Liiketalouden koulutusohjelma
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Turunen, Heli	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 03.02.2014
	Sivumäärä 56	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi KANNATTAMATON LIIKETOIMINTA – MAKSUVAIKEUKSISSA OLEVAN YRITYKSEN VAIHTOEHDOT Case: Erikoistarvikemyymälä Ky		
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Kananen, Marja-Liisa		
Toimeksiantaja(t) Erikoistarvikemyymälä Ky		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön toimeksiantaja on Itäsuomalainen erikoiskaupan alalla toimiva kommandiittiyhtiö. Toimeksiantajasta käytetään työssä nimeä Erikoistarvikemyymälä Ky. Toimeksiantaja kärsii maksuvaikeuksista kuten monet muutkin pienet ja keskiuuret yhtiöt viime aikoina. Työn tavoitteena oli selvittää, mitä vaihtoehtoja maksuvaikeuksissa olevalla yrityksellä on liiketoiminnan jatkamiseksi tai sen lopettamiseksi.</p> <p>Työ toteutettiin tapaustutkimuksena ja työn tutkimusote oli kvalitatiivinen. Teoriaosuudessa käsiteltiin yleisesti liiketoiminnan kannattavuutta ja rahoituskriisin tunnusmerkkejä. Liiketoiminnan jatkamisvaihtoehtoina käsiteltiin vapaaehtoista saneerausta sekä Yrityssaneerauslakiin perustuvaan yrityssaneerausta. Liiketoiminnan lopettamisvaihtoehtoina käsiteltiin liiketoiminnan myymistä, liiketoiminnan hallittua alasajoa ja konkurssia. Teoriaosuudessa pyrittiin huomioimaan henkilöyhtiöiden ja varsinkin kommandiittiyhtiön erityispiirteet.</p> <p>Toimeksiantajan taloudelliseen tilanteeseen tutustuttiin tilinpäätösanalyysin keinoin ja haastatteleamalla Erikoistarvikemyymälä Ky:n vastuunalaista yhtiömiestä. Tutkimusmateriaalina oli kolme viimeisintä tilinpäätöstä.</p> <p>Tutkimuksessa päädyttiin siihen, ettei yrityksen kannattavuuteen pystytä enää merkittävästi vaikuttamaan vapaaehtoisen saneerauksen keinoin. Yritys ei kuitenkaan ole vielä täysin maksukyvytön, joten myös yrityssaneeraus ja konkurssi jäävät pois liiketoiminnan jatkamisen tai sen lopettamisen vaihtoehtoina. Viimeisiksi vaihtoehtoina jäivät liiketoiminnan myyminen tai toiminnan hallittu lopettaminen. Tutkimustulosten perusteella päädyttiin siihen, että Erikoistarvikemyymälä KY:n ja sen omistajien kannalta paras vaihtoehto on liiketoiminnan hallittu alasajo.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Maksukyvyttömyys, kommandiittiyhtiö, yrityssaneeraus, konkurssi		
Muut tiedot liitteenä laskelmat, 9 sivua		

Author(s) Turunen, Heli	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 03.02.2014
	Pages 56	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title UNPROFITABLE BUSINESS – OPTIONS FOR AN ENTERPRISE WITH A POOR LIQUIDITY Case: Erikoistarvikemyymälä LP		
Degree Programme Business Administration		
Tutor(s) Kananen, Marja-Liisa		
Assigned by Erikoistarvikemyymälä LP		
Abstract <p>The thesis was assigned by a special accessory store from Eastern Finland. The company form of the store is Limited Partnership and it is called Erikoistarvikemyymälä LP in the thesis. Erikoistarvikemyymälä LPs is suffering from a poor liquidity. The aim of the thesis was to explore what options Erikoistarvikemyymälä LP has to either continue or discontinue the business.</p> <p>The study is a case research and the research approach used was qualitative. The options for continuing or discontinuing the business were discussed in the theory section. The options for continuing the business include a voluntary reorganization and reorganization proceedings based on law. The options for discontinuing the business include selling the business, a controlled discontinuation of the business and bankruptcy. The special characteristics of limited partnerships were taken in consideration.</p> <p>An analysis of the financial statements was used to explore the financial situation of Erikoistarvikemyymälä LP. The research material comprised the financial statements of the last three years. The responsible partner was also interviewed.</p> <p>In conclusion, it is scarcely possible to promote the profitability of the enterprise through voluntary reorganization. On the other hand, the enterprise is not yet fully insolvent, which will exclude reorganization and bankruptcy as alternatives to continuing or discontinuing the business. Consequently, the final options will be selling the business or its controlled discontinuation, the latter of which is recommended as the best alternative for the owners.</p>		
Keywords Insolvency, limited partnership, company's reorganization, bankruptcy		
Miscellaneous calculations attached, 9 pages		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
1.1	Tutkimusongelma ja tutkimusmenetelmät	4
1.2	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	5
2	KANNATTAVA LIIKETOIMINTA	6
3	RAHOITUSKRIISIN TUNNUSMERKIT	12
4	LIIKETOIMINNAN TERVEYTTÄMINEN	14
4.1	Vapaaehtoinen saneeraus.....	15
4.2	Lakiin perustuva saneeraus.....	16
5	LIIKETOIMINNAN LOPETTAMINEN	21
5.1	Liiketoiminnan myyminen.....	22
5.2	Liiketoiminnan hallittu alasajo	23
5.3	Konkurssi	25
5.4	Toiminnan lopettamisen verokäsittely.....	29
6	ERIKOISTARVIKEMYYMÄLÄ KY	30
6.1	Toimeksiantajan esittely	30
6.2	Tutkimuksen toteuttaminen	31
6.3	Taloudellisen tilanteen kehittyminen.....	34
6.4	Vaihtoehdot liiketoiminnan jatkamiselle	39
6.5	Vaihtoehdot liiketoiminnan lopettamiselle.....	41
7	POHDINTA	43
	LÄHTEET	45
	LIITTEET	48
	Liite 1. Lyhyt tuloslaskelma	48
	Liite 2. Lyhyt tase	49
	Liite 3. Oikaistu tuloslaskelma.....	50
	Liite 4. Oikaistu tase	51

Liite 5. Rahoituslaskelma tilikaudelta 1.1.2012 – 31.12.2012.....	53
Liite 6. Tunnusluvut.....	54
Liite 7. Ennuste rahavirtojen muutoksesta	55
Liite 8. Ennuste tilikauden tuloksen muutoksesta	55
Liite 9. Ennuste oman pääoman muutoksesta	56

KUVIOT

KUVIO 1. Yrityksen terveystriangrammi.....	7
KUVIO 2. Saneerausmenettelyn pääpiirteittäinen kulku.	17
KUVIO 3. Konkurssimenettelyn pääpiirteittäinen kulku.	26
KUVIO 4: Erikoistarvikemyymälä Ky:n toiminnan laajuus.....	35
KUVIO 5: Erikoistarvikemyymälä Ky:n kannattavuuden muutos.....	36
KUVIO 6: Erikoistarvikemyymälä Ky:n maksuvalmiuden kehitys.....	38
KUVIO 7: Erikoistarvikemyymälä Ky:n ostovelkojen kiertoaika	39

1 JOHDANTO

Kauppalehti kirjoitti marraskuussa vuonna 2012 pienten ja keskisuurten yritysten lisääntyneistä maksuvaikeuksista (Mykkänen 2012). Syyskuussa 2013 julkaistut pk-barometrin tulokset kertovat samansuuntaisen kehityksen jatkuvan edelleen. Lähes joka viides kyselyyn vastannut yritys oli kärsinyt maksuvaikeuksista viimeisen kolmen kuukauden aikana. Lisäksi esimerkiksi kaupanalalla joka kolmas yritys oli arvioinut kannattavuutensa heikentyvän entisestään tulevan vuoden aikana. Maksuvaikeuksista kärsineiden yritysten osuus on pysynyt 14–20 prosentin haarukassa viimeisen kolmen vuoden aikana, mutta nousua vuoden 2013 alusta oli tapahtunut kaksi prosenttiyksikköä. (Huolestuttavaa.. Yritysten maksuvaikeudet kasvussa 2013.)

Jossakin vaiheessa maksuvaikeuksissa olevalle yritykselle tulee vastaan tilanne, jolloin sen täytyy päättää onko yrityksen toiminnan jatkaminen enää kannattavaa. Tämän työn tavoitteena on selvittää mitä vaihtoehtoja maksuvaikeuksissa olevalla yrityksellä on riippuen siitä, päättääkö se jatkaa vai lopettaa liiketoimintansa. Heikentyneeseen maksuvalmiuteen on reagoitava ajoissa, ja erityisesti henkilöyhtiöiden kohdalla riittävän aikaisen reagoinnin tärkeys korostuu, sillä henkilöyhtiöiden omistajat ovat pääsääntöisesti vastuussa yhtiön veloista myös henkilökohtaisella omaisuudellaan. Alkuun aihetta käsitellään yleisellä tasolla, minkä jälkeen aihetta tarkastellaan toimeksiantajayrityksen näkökulmasta. Aiheen käsittely painottuu koko työssä henkilöyhtiöiden tapauksiin. Työn toimeksiantaja on erikoiskaupan alalla toimiva itäsuomalainen kommandiittiyhtiö. Toimeksiantajasta käytetään nimeä Erikoistarvikemyymälä Ky.

Maksuvaikeuksissa olevan yrityksen vaihtoehtoista ei ole tehty aiemmin tutkimuksia. Aihetta sivuavia tutkimuksia kuitenkin on paljon ja esimerkiksi maksuvaikeuksissa olevien yritysten konkurssin ennustettavuutta on tutkittu paljon. Suurin osa tutkimuksista on kuitenkin käsitellyt osakeyhtiöitä. Esimerkkinä jo rahoituskriisi tutkimusten klassikoiksi muodostuneet Edward I. Altmanin (1968) ja Aatto Prihtin (1975) tutkimukset jotka esitellään luvussa 3. Myöhemmin aihetta on käsitellyt myös Antti Karvonen opinnäytetyössään Yrityksen rahoituskriisin ennustaminen (2013). Myös Karvosen tutkimuksessa tarkasteltiin rahoituskriisin ennustettavuutta osakeyhtiöiden kohdalla. Liiketoiminnasta luopumisen vaihtoehtoja on käsitelty Kati Hiltusen (2012) opinnäytetyössä Ikääntyvän yrittäjän vaihtoehdot liiketoiminnalle: case: Rakennusalan yritys. Hiltunen keskittyi tutkimaan vaihtoehtoja toimeksiantajan yhtiömuodon muuttamiseksi ja toiminnan pienentämiseksi tai vaihtoehtoisesti toiminnan lopettamiselle. Hiltusen tutkimuksen kohteena oli niin ikään osakeyhtiö.

1.1 Tutkimusongelma ja tutkimusmenetelmät

Toimeksiantajan taloudellinen tilanne on heikentynyt jo usean vuoden ajan ja yritystä uhkaa maksukyvyttömyys. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä vaihtoehtoja maksuvaikeuksissa olevilla yrityksillä on toiminnan jatkamiseen ja toiminnan lopettamiseen. Tutkimuksessa pyritään selvittämään toimeksiantajayrityksen taloudellinen tilanne, jonka pohjalta selvitetään mitä vaihtoehtoja toimeksiantajayrityksellä on käytettävissä toiminnan jatkamiseksi tai lopettamiseksi.

Koska tutkimuksessa pyritään selvittämään yksittäisen yrityksen taloudellista tilannetta, valittiin tutkimusotteeksi kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusote. Yleensä laadullisen tutkimuksen oletetaan olevan aineisto- ja teorialähtöistä, jota se ei kuitenkaan täysin puhtaasti ole. Laadullinen tutkimus sisältää myös määrällisiä element-

tejä. Määrällisiä elementtejä voivat olla esimerkiksi tulkinnan tukena käytetyt laskelmat. Laadullinen tutkimus voi olla aineisto- tai teorialähtöistä tai niiden yhdistelmä jolloin voidaan puhua teoriasidonnaisesta tutkimuksesta. Aineistolähtöisessä tutkimuksessa teoria rakennetaan tutkimusaineiston pohjalta ja siinä pyritään usein kehittämään yleisiä teorioita yksittäisistä havainnoista. Teorialähtöinen tutkimus puolestaan pohjautuu jo olemassa olevaan teoriaan, jota pyritään soveltamaan tutkimusaineiston tulkinnassa. (Saaranen–Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkimuksessa halutaan hyödyntää jo olemassa olevaa teoriaa toimeksiantajayrityksen tarpeisiin. Teoriaa sovelletaan käytäntöön tutkimalla toimeksiantajayrityksen taloudellista tilannetta ja yrityksen jatkumahdollisuuksia pohjautuen olemassa olevaan teoriaan. Toimeksiantajan taloudellisen tilanteen selvittämiseksi tutkitaan yrityksen tilinpäätöksiä tilinpäätösanalyysin keinoin. Lisäksi haastatellaan yrittäjää taustatietojen keräämiseksi. Tutkimus pyrkii antamaan vaihtoehtoja muutokseen toteuttamiseksi yrityksen toiminnassa. Muutosehdotukset esitellään yrittäjälle, jonka vastuulle jää päätöksen teko ja muutoksen toteuttaminen. Koska tutkimuskohteena on yksittäinen yritys ja tutkimuksen tavoitteena on laatia muutosehdotus, on kyseessä tapaustutkimus (Saaranen–Kauppinen & Puusniekka 2006). Muutoksen toteuttaminen jää tutkimuksen ulkopuolelle, joten tutkimus ei ole kehittämistutkimus tai toimintatutkimus (Kananen 2012, 39&45).

1.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

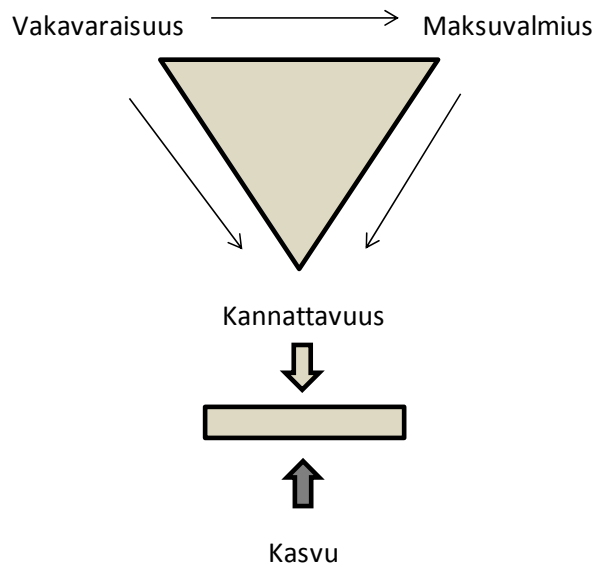
Kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen laadun ja luotettavuuden arviointi ei ole yhtä yksiselitteistä kuin kvantitatiivisen tutkimuksen. Yleisesti luotettavuutta arvioidaan reliabiliteetin ja validiteetin avulla. (Kananen 2008, 121.) Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan enemmän validiteetista kuin reliabiliteetista (Saaranen–

Kauppinen & Puusniekka 2006). Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä ja toistettavuutta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliabiliteetti voidaan ajatella siten, että kaksi eri tulkitsijaa päätyy samanlaiseen tulkintaan. (Kananen 2008, 121–123.) Validiteetilla tutkitaan sitä onko tutkimus pätevä ja ovatko tutkimuksen johtopäätökset oikeita. Tutkimuksen pätevyyttä voidaan tarkastella osaltaan siten, että on kysytty oikeita kysymyksiä ja että saaduista vastauksista tehdyt tulkinnat ovat oikeita. (Saaranen–Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysin toistettavuuden vuoksi on riittävä dokumentointi äärimmäisen tärkeää. Esimerkiksi teemahaastattelut on hyvä äänittää, tai dokumentoida muuten riittävällä tarkkuudella. Tutkimusaineiston oikea analysointi voidaan varmistaa vielä haastatelluilta luetuttamalla heillä auki kirjoitetut haastattelut. (Kananen 2008, 128.)

2 KANNATTAVA LIKETOIMINTA

Yritystoiminnan perusedellytyksenä on kannattavuus. Kannattavuus ei kuitenkaan yksin riitä, sillä kannattavakin yritys voi ajautua maksuvaikeuksiin. Tämän vuoksi yrityksellä on oltava myös riittävä maksuvalmius. Maksuvalmiuden parantamiseksi yritys voi ottaa lainaa rahoitusmarkkinoilta, mutta saadakseen lainaa yrityksen on oltava lisäksi vielä vakavarainen. Näiden kolmen osa-alueen yhteyttä kuvataan usein yrityksen terveyskolmiolla, joka tasapainoilee kannattavuuden varassa. (Alhola & Lauslahti 2009, 147–148.) Alla olevassa kuviossa on lisätty kolmion alle kasvu, koska se vaikuttaa yrityksen kannattavuuteen ja voi siten horjuttaa kolmion tasapainoa.

KUVIO 1. Yrityksen terveyskolmio.

(Laitinen 2010, 39)

Kannattavuus

Liiketoiminnan tavoitteena on saada tuottoa enemmän kuin liiketoiminnan harjoittamisesta on aiheutunut kuluja. Mitä suurempi riski liiketoimintaan liittyy, sitä suurempi omistajien tuottovaatimus on. Koska osa liiketoiminnan kuluista on lyhytvaikutteisia ja osa pitkävaikutteisia, kohdistetaan lyhytvaikutteiset kulut tilikauden menoksi ja pitkävaikutteiset kulut aktivoidaan taseeseen. Taseeseen aktivoitujen kulujen odotetaan vielä tulevaisuudessa tuovan tuottoa. Vastaavasti myös tuloja jaksotetaan suoriteperusteiden mukaisesti taseeseen ja tuloslaskelmaan. (Laitinen 2010, 19–20.)

Kun arvioidaan yrityksen kykyä tuottaa voittoa, on kiinnitettävä erityisesti huomioita menojen jaksottamiseen. Yrityksen voiton tuottamiskykyä nimitetään kannattavuudeksi. Kannattavuutta voidaan mitata absoluuttisesti rahamääräisenä voittona tai suhteellisesti jolloin voitto suhteutetaan yrityksen kokoon. Kannattavuutta arvioidaan usein rahoitus- ja veroneutraalisti, jolloin laskelmissa käytetään yrityksen liiketulosta. Maksukyvyttömyyden näkökulmasta tarkasteltaessa on kuitenkin tärkeää huomioida myös muut kuin varsinaisen liiketoiminnan kulut. (Laitinen 2010, 19–22.)

Absoluuttisia tunnuslukuja ovat liiketulos, nettotulos, kokonaistulos ja tilikauden tulos. Nämä absoluuttiset tunnusluvut saadaan muunnettua suhteellisiksi luvuiksi eli katteiksi jakamalla ne tilikauden liikevaihdolla. Aiemmin lueteltuja absoluuttisia tunnuslukuja vastaavat suhteelliset tunnusluvut ovat liiketulosprosentti, nettotulosprosentti, kokonaistulosprosentti ja tilikauden tulosprosentti. Lisäksi kannattavuuden arvioinnissa voidaan käyttää vielä eri tuottosuhteita. Omat tunnuslukunsa voidaan laskea oman pääoman tuotolle, vieraan pääoman tuotolle ja koko pääoman tuotolle. (Laitinen 2010, 21–22.)

Vakavaraisuus

Vakavaraisuus mittaa yrityksen rahoitusrakenteen terveyttä. Vakavaraisuutta voidaan mitata staattisesta eli varantoperusteisesta ja dynaamisesta eli virtaperusteisesta näkökulmasta. Varantoperusteinen vakavaraisuus perustuu tietyn hetken oman ja vieraan pääoman suhteeseen. Varantoperusteisella vakavaraisuudella voidaan tarkastella pitkän aikavälin kannattavuutta ja omistajien tuottoon kohdistuvaa rahoitusriskiä. Se ei kuitenkaan huomioi, kuinka paljon vieras pääoma rasittaa yrityksen tulorahoitusta. Virtaperusteinen vakavaraisuus puolestaan huomioi nimenomaan yrityksen vieraan pääoman takaisinmaksukyyn. (Laitinen 2010, 26–32.)

Vakavaraisuuden mittareita ovat omavaraisuusaste, velkaantumisaste ja suhteellinen velkaantuneisuus. Näistä staattisia tunnuslukuja ovat omavaraisuusaste ja velkaantumisaste. Suhteellinen velkaantuneisuus on dynaaminen tunnusluku. (Salmi 2012, 187–190.) Lisäksi vakavaraisuutta voidaan mitata myös esimerkiksi rahoitustuloksen ja vieraan pääoman suhteena. Kyseinen tunnusluku mittaa virtaperusteista vakavaraisuutta ja se on osoittautunut erinomaiseksi yksittäiseksi maksuhäiriöiden ennustajaksi. (Laitinen 2010, 32.)

Omavaraisuusaste kuvaa yrityksen rahoitusrakennetta. Omavaraisuusaste lasketaan suhteuttamalla oma pääoma taseen loppusumman ja saatujen ennakkomaksujen erotukseen. Omavaraisuusaste ilmoitetaan prosentteina. Omavaraisuusaste on hyvä arvossa ollessa suurempi kuin 40 % ja heikko sen ollessa alle 20 %. Pörssissä listatuille yrityksille käytetään usein 10 prosenttiyksikköä vaativampaa asteikkoa. (Leppiniemi & Leppiniemi 2012, n.d.) Henkilöyhtiötä tarkastellessa on huomioitava omistajien laaja henkilökohtainen vastuu yrityksen veloista. Tämän vuoksi pelkästään tasetiedoista laskettu omavaraisuusasteluku ei ole riittävä. Henkilöyhtiön rahoitusrakennetta arvioitaessa tulisi mahdollisuuksien mukaan huomioida myös henkilöyhtiön omistajan henkilökohtaiset velat. (Yritystutkimus ry 2011, 66.)

Velkaantumisastetta laskiessa tarkastellaan tasetta sidotun pääoman näkökulmasta. Velkaantumisaste, eli Gearing kertoo kuinka paljon yrityksellä on sellaista velkaa suhteessa omaan pääomaan, jota se ei heti kassavaroillaan pystyisi maksamaan pois. Gearing kertoo hieman omavaraisuusastetta tarkemmin, kuinka paljon yrityksen velat vaikuttavat sen toimintakykyyn. (Salmi 2012, 188–189.)

Suhteellinen velkaantuneisuus suhteuttaa velat yrityksen liikevaihtoon. Luvun avulla nähdään kuinka yrityksen tulovirta riittää velkojen hoitoon. Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluku on hyvä silloin kun se on pienempi kuin 40 % ja heikko kun se

on suurempi kuin 80 %. Suhteellinen velkaantuneisuus on sopiva tunnusluku varsinkin henkilöyhtiöiden tarkasteluun, joissa usein oma pääoma on varsin pieni, tai sitä ei ole lainkaan. Tällaisissa yhtiöissä, aiemmin mainitut staattiset mittarit omavaraisuusaste ja velkaantumisaste saattavat antaa olettaa, ettei yritys ole toimintakykyinen vaikka näin ei todellisuudessa olisikaan. (Salmi 2012, 190.)

Maksuvalmius

Maksuvalmiudella kuvataan yrityksen kykyä selvitä maksuvelvoitteistaan. Kun yrityksen maksuvalmius on hyvä, se pystyy selviytymään sekä säännöllisistä että yllättävistä maksuvelvoitteista ilman viivästyskorkoja ja hyödyntämään mahdolliset kassalennukset. Maksuvalmiutta, eli likviditeettiä voidaan määritellä suppeasti, tai hieman laajemmin. Suppea likviditeetin määritelmä käsittää vain rahat ja pankkisaamiset, lyhytaikaiset rahoitusarvopaperit ja muut lyhytaikaiset saamiset. Laajempi likviditeetin määritelmä käsittää edellä mainittujen lisäksi myös vaihto-omaisuuden. (Salmi 2012, 198–199.)

Maksuvalmiutta voidaan käsitellä staattisesta ja dynaamisesta näkökulmasta. Staattinen, eli välitön maksuvalmius tarkoittaa tietyn hetken, kuten tilinpäätöksen maksuvalmiutta. Staattista maksuvalmiutta arvioidessa tarkastellaan tasetta. Dynaaminen eli toiminnallinen maksuvalmius puolestaan tarkoittaa yritykseen tulevan kassavirran riittävyyttä maksuvelvoitteiden suorittamiseen. Dynaamista maksuvalmiutta arvioidessa tarkastellaan tuloslaskelmaa, tasetta ja rahavirtaa. (Salmi 2012, 199.)

Staattista maksuvalmiutta voidaan kuvata nettokäyttöpääoman avulla. Nettokäyttöpääoma muodostuu siitä omasta ja pitkäaikaisesta pääomasta jota tarvitaan vaihtuvien vastaavien hoitamiseen. Negatiivinen nettokäyttöpääoma tarkoittaa siis, ettei yrityksellä ole riittävästi likvidejä varoja suoriutuakseen lyhytaikaisista veloistaan.

Vaikka liiketoiminnan harjoittaminen tuottaa yritykselle jatkuvasti lisää likviditeettiä, ei staattinen maksuvalmius kuitenkaan huomioi tätä. (Salmi 2012, 200–201.)

Maksuvalmiuden tunnuslukuja ovat esimerkiksi Quick ratio ja Current ratio. Quick ratio huomioi likvideiksi varoiksi vain kaikkein nopeimmin rahaksi muutettavat taaseen erät, jonka vuoksi Quick ratio on Current ratiota suppeampi staattisen maksuvalmiuden mittari. Current ratio tarkastelee staattista maksuvalmiutta koko nettokäyttöpääoman laajuudella, jolloin maksuvalmiuden tarkastelun aika-väli on hieman pidempi kuin Quick ratiota käytettäessä. Current ratiota tarkastellessa on huomioitava yrityksen toimiala, sillä Current ratio huomioi likviditeettiin mukaan myös vaihtomaisuuden. Kaikilla toimialoilla vaihto-omaisuus ei kuitenkaan ole helposti likvideiksi varoiksi muutettavaa omaisuutta. Quick ration arvo on hyvä silloin kun se on yli 1,0 ja huono, silloin kun se on alle 0,5. Current ration vastaavat viitearvot ovat 2,0 ja 1,0. (Salmi 2012, 201–203.)

Muita maksuvalmiuden tunnuslukuja ovat rahoitustulosprosentti ja rahoitusjäämäprosentti. Rahoitustulosprosentti suhteuttaa rahoitustuloksen yrityksen liikevaihtoon. Rahoitustulosprosentin kriittinen raja-arvo on nolla. Rahoitusjäämäprosentti suhteuttaa rahoitusjäämän myynnin kassaanmaksuihin. Rahoitusjäämäprosentille ei voi antaa kriittistä arvoa kuten rahoitustulosprosentille. (Laitinen 2010, 35–36.)

Lisäksi yrityksen maksuvalmiutta voidaan tarkastella vielä ostovelkojen kiertoajan perusteella. Ostovelkojen kiertoajan kriittinen arvo on 100, mutta lukua on tarkasteltava yhdessä muiden maksuvalmiuden tunnuslukujen kanssa. Yritys on todennäköisesti maksuvaikeuksissa, jos ostovelkojen kiertoaika ylittää arvon 100 ja myös muiden maksuvalmiuden mittarien tulokset viittaavat maksuvaikeuksiin. (Laitinen 2010, 36.)

3 RAHOITUSKRIISIN TUNNUSMERKIT

Yrityksen rahoituskriisiin ajautumista voidaan ennustaa erilaisten tunnuslukujen avulla vertaamalla niitä saman toimialan yritysten mediaaneihin. Mikäli tunnuslukujen arvot jäävät toimialan yritysten mediaanin alle, voi se viitata rahoituskriisiin. Mediaanien käyttö on keskiarvoja luotettavampaa. Poikkeavat havainnot voivat muuttaa keskiarvoa huomattavasti mutta mediaaniin ne eivät kuitenkaan vaikuta. Vertailun tukena voidaan käyttää myös ala- ja yläkvartaalia. (Laitinen & Laitinen 2004, 81). Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä tietopalvelu Toimiala Online tarjoaa runsaasti tilastoja tunnuslukujen vertailua varten (Toimiala Online 2008). Toimiala Onlinesta saa haettua esimerkiksi tilinpäätöstilastoja toimialoittain. Rajoittavana hakutekijänä voidaan käyttää lisäksi yrityksen kokoa, joka parantaa tunnuslukujen vertailukelpoisuutta.

Rahoituskriisin ennustamisesta on tehty useita tutkimuksia, joiden avulla on kehitetty usean tunnusluvun muodostamia yhdistelmälujuja. Laitinen & Laitinen esittelevät kirjassaan Yrityksen rahoituskriisin ennustaminen (2004) rahoituskriisitutkimuksen klassikoiksi muodostuneet William H. Beaverin (1966), Edward I. Altmanin (1968), Aatto Prihtin (1975) ja John Argentin (1976) tutkimukset.

William H. Beaverin tutkimukset käsittelivät vain yksittäisiä tunnuslukuja. Beaver tutki eri tunnuslukujen luotettavuutta viiden vuoden ajalta ennen kriisiä. Toimialan ja yrityksen koon vaikutukset Beaver eliminoi tuloksista käyttämällä vastinparimenetelyä. (Laitinen & Laitinen 2004, 75–82).

Ensimmäisen kerran yhdistelmä-tunnuslukua käytti Alexander Wall 1920-luvulla. Tieteelliseen käyttöön usean tunnusluvun yhdistelmän kehitti Edward I. Altman 1960-

luvun lopulla. Tutkimuksessaan Altman käytti vastinparimenettelyä kuten Beaverkin. Tunnuslukujen valintaan Altman valitsi viisi eri luokkaa (maksuvalmius, kannattavuus, tuottavuus, velkaisuus ja tehokkuus) joista kustakin valittiin yksi tunnusluku. Tunnuslukujen valinta ei perustunut mihinkään vankkaan teoriaan, kuten ei myöskään Beaverin tutkimuksessa. Altman laski jokaiselle tunnusluvulle oman painokertoimen erotteluanalyysin avulla siten, että virrehavainnot saatiin minimoitua. Z-malliksi kutsuttu yhdistelmäluke on valittujen tunnuslukujen painotettu summa. (Laitinen & Laitinen 2004, 83–90.)

Aatto Prihtin tutkimus (1975) on ensimmäinen Suomessa tehty rahoituskriisitutkimukseen liittyvä tieteellinen työ. Prihti käytti tutkimuksessaan erotteluanalyysiä kuten Altmankin, mutta Prihtin tunnuslukujen valinta perustui teoreettiseen konkurssimalliin. Perusajatuksena on se, että yritys on sarja perättäisiä investointeja ja investoinnit rahoitetaan tulorahoituksella. Yrityksen tulorahoitus muodostuu omasta pääomasta ja vieraasta pääomasta. Investointien on tuotettava vähintään sen verran, kuin rahoituksesta aiheutuu kustannuksia. Jos yrityksen sidosryhmien luottamus sen tulorahoitukseen horjuu, tulee lopettamispäätös ajankohtaiseksi. (Laitinen & Laitinen 2004, 94–95.)

Prihtin tutkimus perustui kolmeen hypoteesiin, joita hän testasi empiirisesti aineistolla jossa oli yhteensä 49 konkurssin tehnyttä osakeyhtiötä ja osuuskuntaa. Ensimmäinen hypoteesi on että toiminnan tulorahoitus kattaa yleensä rahoituksen kustannukset. Konkurssiyrityksen tulorahoituksessa tapahtuu jossain vaiheessa pysyvä muutos huonompaan suuntaan ja tulorahoitus ei enää riitä kattamaan rahoituksen kustannuksia. Toisen hypoteesin mukaan konkurssiajankohta on silloin kun ensimmäisen kerran maksuvajaus kasvaa suuremmaksi, kuin yrityksellä on mahdollista saada lisäluottoa. Kolmannen hypoteesin mukaan yrityksen johto arvioi lisäluoton sitä helpommin otettavaksi mitä alemmaksi sidosryhmä on luokiteltu saatavien etuoikeus-

järjestyksessä. Kolmas hypoteesi perustuu siihen että mitä alempana sidosryhmä on etuoikeusjärjestyksessä, sitä epätodennäköisempää on että kyseinen sidosryhmä hakisi yrityksen konkurssiin. Näille hypoteeseille Prihti etsi operatiiviset vastineet, jotka muodostavat Z-luvuksi kutsutun erottelufunktion. Prihtin Z-luvun avulla konkurssiin ajautuminen voidaan ennustaa jopa neljä vuotta ennen konkurssia. Mitä kauemmaksi konkurssiajankohdasta mennään, sitä suurempi virheen todennäköisyys kuitenkin on. Prihtin tutkimus osoitti, että tulorahoituksen riittävyys, maksuvalmius ja vakavaraisuus ovat tärkeimpiä konkurssikehitykseen vaikuttavia tekijöitä. (Laitinen & Laitinen 2004, 95–102.)

Edellä mainituissa tutkimuksissa oletetaan että kaikki yritykset käyttäytyvät rahoituskriisissä samalla lailla. John Argenti on tutkimuksessaan tullut siihen tulokseen, että kriisi yrityksiä on kolmea eri tyyppiä, joista jokainen käyttäytyy erilailla. Argentin kehittämä A-malli perustuu lähinnä yritystoiminnan puutteisiin ja johdon tekemiin virheisiin tilinpäätöksen tunnuslukujen sijaan. (Laitinen & Laitinen 2004, 103.)

4 LIKETOIMINNAN TERVEYTTÄMINEN

Maksuvaikeuksissa olevalla yrityksellä on vaihtoehtoina liiketoiminnan terveyttäminen, myyminen tai toiminnan lopettaminen. Liiketoiminnan terveyttäminen voidaan toteuttaa liikeloudellisena tai toiminnallisena saneerausena yrityksen omin voimavaroin, tai kun maksukyvyttömyys on syvempi, voi yritys hakeutua lakiin perustuvaan yrityssaneeraus menettelyyn jolloin saneerausohjelma tehdään yhteistyössä velkojien kanssa. (Laakso 2010, 199.) Yrityssaneerlauslain mukaisessa yrityssaneerauksessa saneerausvelat on jäädytetty saneerausohjelman laatimisen ajaksi. Saneerausohjelman velkojen takaisinmaksun lisäksi saneerausmenettelyn aikana valvotaan myös velallisyrittäjän tekemiä merkittäviä investointeja. Yrityssaneerlauslain mukai-

sen saneerausmenettelyn etuna yritykselle, on se että esimerkiksi korot on usein jäädytetty, jolloin velan takaisinmaksu on mahdollista. Velkojat tekevät usein myönnytyksiä, sillä he kokevat, että velallisyrittäjien toiminnan jatkumisesta on heille enemmän hyötyä kuin maksuohjelmaan tehdyistä myönnytyksistä aiheutuneet taloudelliset tappiot. Lakiin perustuvan yrityssaneerauksen avulla yritys voi saada paremman neuvotteluaseman velkojiensa kanssa, mutta toisaalta menettelyllä on myös juridisia vaikutuksia yrityksen toimintaan ja päätöksentekoon. Yrityssaneerausmenettelyyn hakeutuneen yrityksen oikeustoimikelpoisuus on rajoitettu saneerausmenettelyn ajan. (Pinomaa 2009, 91&123.)

4.1 Vapaaehtoinen saneeraus

Vapaaehtoisella saneerauksella tarkoitetaan tässä tapauksessa yrityksen omasta aloitteesta aloittamaa, omin voimavaroin toteuttamaa ja sen omaan toimintaan tai toimintaympäristöön keskittyvää kehitystyötä. Saneeraus voidaan toteuttaa toiminnallisena saneerauksena tai liiketaloudellisena saneerauksena.

Toiminnallisella saneerauksella tarkoitetaan yrityksen sisäisten toimintojen muuttamista. Toiminnallista saneerausta ovat esimerkiksi kustannusten leikkaaminen, toimintojen tehostaminen ja toiminnan laajuuden suhteuttaminen markkinoiden kysyntään. (HE/152/2006; Laakso 2010, 199–200.)

Liiketaloudellinen saneeraus on puolestaan yrityksen toiminnan uudelleensuuntausta markkinoilla. Liiketaloudellisessa saneerauksessa huomioidaan yrityksen asema sen toimintaympäristössä. Mikäli todetaan, että yrityksen sen hetkinen asema markkinoilla on heikko, voidaan liiketaloudellisessa saneerauksessa uudistaa yrityksen strategia ja lähteä kohdistamaan liiketoimintaa markkinoille täysin uudella tavalla. Liike-

taloudellinen saneeraus on toiminnallista saneerausta riskisempää, sillä yrityksen sisäisten toimintojen muuttamiseen liittyy paljon pienemmät riskit kuin yrityksen toimintaympäristön muuttamiseen. (HE/152/2006; Laakso 2010, 199–200.)

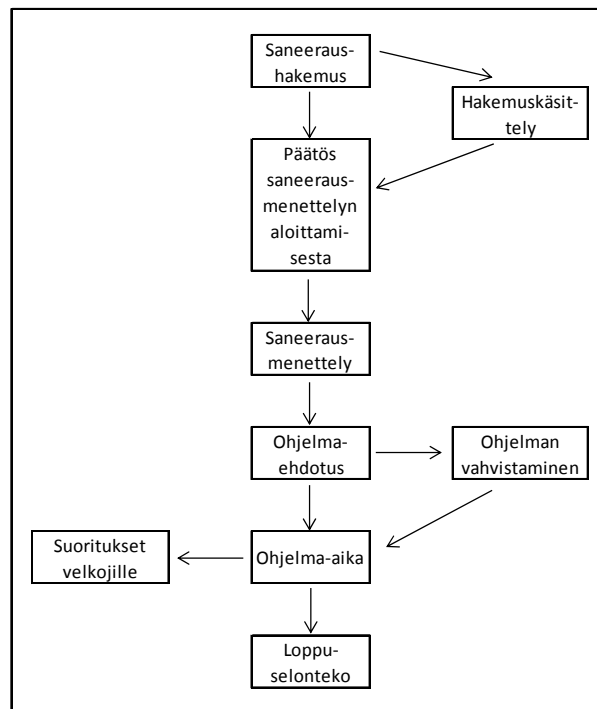
Omin voimavaroin toteutettavaa saneerausta tehdään useammin niissä yrityksissä, joissa taloudellinen tilanne on vielä hyvä tai vähintäänkin kohtalainen (Laakso 2010, 199).

4.2 Lakiin perustuva saneeraus

Yrityssaneerauslain (L 25.1.1993/47) mukaisen yrityssaneerauksen tavoitteena on laatia yrityksen veloista sellainen maksuohjelma, jonka yritys pystyy toteuttamaan ja jatkamaan samalla toimintaansa. Yrityssaneerausmenettelyn tarkoituksena on terveyttää taloudellisissa vaikeuksissa olevan, jatkamiskelpoisen yrityksen liiketoiminta. Saneerausmenettelyssä yrityksen liiketoiminta terveytetään siten, että maksukyvyttömyys korjautuu menettelyn aikana. (Pinomaa 2009, 16.) Saneerausmenettelyyn voivat hakeutua yksityinen elinkeinonharjoittaja, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta, asunto-osakeyhtiö ja taloudellista toimintaa harjoittava yhdistys. Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan ammatin- ja liikkeenharjoittajan lisäksi myös maatilatalouden, porotalouden ja kalastuksen harjoittajia silloin kun maksukyvyttömyys johtuu harjoitetusta elinkeinotoiminnasta. (Malinen 2009a, 53; Pinomaa 2009, 17.)

Saneerausmenettelyn kulku

Alla oleva kuvio kuvaa saneerausmenettelyn pääkohdat saneerausmenettelyyn hakeutumisesta saneerausmenettelyn loppuselontekoon saakka.

KUVIO 2. Saneerausmenettelyn pääpiirteittäinen kulku.

(Mukaiillen Laakso 2010, 149).

Saneerausmenettely on yrityssaneerauslain mukaisen saneerauksen toinen vaihe. Saneeraus alkaa hakemuskäsittelyllä josta se jatkuu saneerausmenettelyyn, mikäli saneeraushakemus hyväksytään (Laakso 2010, 148). Varsinainen saneerausmenettely alkaa vasta saneeraushakemuksen hyväksymisestä. Hakemus tulee toimittaa sen saneeraushakemuksia käsittelevän tuomiopiirin tuomioistuimen kansliaan, missä velallisen hallintoa pääasiassa hoidetaan. (Pinomaa 2009, 35–37) Hakemuksen voi jättää velallinen yksin tai yhdessä velkojien kanssa. Myös velkoja voi yksin tai yhdessä muiden velkojien kanssa hakea velallista saneerausmenettelyyn. (Pinomaa 2009, 40–44; Malinen 2009a, 55.) Hakemukseen tarvittavat liitteet on lueteltu saneerauksesta annetun asetuksen 1–3 §:ssä (A 25.1.1993/55).

Saneerausmenettelyn edellytyksenä yrityssaneerauslain 6 §:n mukaan on että joko kaksi velkojaa on jättänyt yhteishakemuksen velallisen kanssa, puoltanut velallisen hakemusta taikka velallinen on maksukyvytön tai tätä uhkaa maksukyvyttömyys. Mikäli yhteishakemuksen jättäneiden velkojien osuus velallisen veloista on vähintään viidennes, ei tuomioistuimelle tarvitse tehdä selvitystä velallisen taloudellisesta asemasta. Yhteishakemuksen jättäneet tai velallisen hakemusta puoltaneet velkojat eivät saa kuulua velallisen lähipiiriin. Mikäli edellä oleva ehto ei täyty tai saneeraushakemuksen on jättänyt velkoja tai velallinen yksin on tuomioistuimelle tehtävä selvitys velallisen taloudellisesta asemasta. Lisäksi saneerausmenettelyn edellytyksenä on, että velallisen maksukyvyttömyys ei saa olla niin syvä, ettei se todennäköisesti poistuisi saneerausmenettelyn seurauksena. (Pinomaa 2009, 47–48.)

Tuomioistuimen saadessa yrityssaneeraushakemuksen käsiteltäväkseen on sen annettava velallisen hakemus tiedoksi merkittävimmille velkojille. Velkojille annetaan määräpäivä, johon mennessä he voivat jättää lausuman. Tuomioistuin voi pyytää myös velalliselta lisälausumaa. Näiden perusteella tuomioistuin tekee päätöksen saneerausmenettelyn aloittamisesta. (Malinen 2009a, 67.)

Saneeraushallinto muodostuu selvittäjästä ja velkojatoimikunnasta. Velallinen ja velkoja voivat tehdä esityksen selvittäjästä tuomioistuimelle. Selvittäjän tulee olla esteetön, eikä hän saa kuulua velallisen lähipiiriin. Lisäksi selvittäjän tulee olla riittävän pätevä tehtävään. Tuomioistuin määrää selvittäjän esitysten mukaisesti ja mikäli velallinen ja velkoja ovat esittäneet useampaa kuin yhtä henkilöä, tekee tuomioistuin valinnan näiden välillä, edellyttäen että kelpoisuusvaatimukset täyttyvät. Tuomioistuin määrää selvittäjän samalla, kun se päättää saneerausmenettelyn aloittamisesta. (Pinomaa 2009, 62–65.)

Selvittäjän tehtävät jakautuvat ilmoituksiin, perusselvitykseen, velallisen toiminnan seurantaan ja saneerausohjelmaehdotuksen laatimiseen. Lisäksi selvittäjällä on muita, merkitykseltään vähäisempiä tehtäviä. (Härmäläinen 2009, 86–93.) Osa näistä tehtävistä on lakimääräisiä, osan tuomioistuin voi määrätä selvittäjän tehtäväksi ja osa tehtävistä on selvittäjän oman harkinnan mukaan suoritettavia (Pinomaa 2009, 66–76).

Päätettäessä saneerausmenettelyn aloittamisesta tuomioistuimen tulee myös asettaa velkojatoimikunta sekä määrätä velkojien vaatimuksille, velallisen taloudellisen tilanteen selvitykselle ja saneerausohjelman laatimiselle. (Malinen 2009a, 68.)

Yrityssaneerailain 10.2 §:n mukaan velkojatoimikunnan tehtävä on avustaa selvittäjää tehtävässään sekä valvoa selvittäjän toimintaa (L 25.1.1993/47). Toimikunta voidaan asettaa saneerausmenettelyn aloittamista päätettäessä, tai käsittelyn myöhemmässä vaiheessa. Tuomioistuin määrää velkojatoimikunnan velallisen, velkojan tai selvittäjän vaatimuksesta. Joissain tilanteissa velkojatoimikunta voidaan myös jättää valitsematta, mikäli se katsotaan tarpeettomaksi. Vähäinen velkojien määrä tai velallisen toiminnan suppeus voivat olla syynä siihen, ettei velkojatoimikuntaa nimitä. Velkojatoimikunta voi jäädä valitsematta myös sen takia, että kukaan osapuolista ei vaadi sitä. (Pinomaa 2009, 82–84.) Velkojatoimikunnalla on merkittävä rooli saneerausmenettelyn aikana. Selvittäjän on keskusteltava aina ennen merkittävien päätösten tekemistä velkojatoimikunnan kanssa. Vaikka toimikunnalla ei olekaan päätäntävaltaa, voi se silti selvittäjälle ohjeita ja suosituksia. Tästä poikkeuksena velkojatoimikunta kuitenkin päättää selvittäjän palkkion ja kulukorvausten hyväksymisestä. (Härmäläinen 2009, 108.)

Saneerausmenettelyn aikana laaditaan saneerausohjelmaehdotus. Saneerausohjelmaehdotuksen laatiminen on selvittäjän tärkein tehtävä. Ohjelmaehdotus tulee laa-

tia tuomioistuimen asettamassa määräajassa, joka ilman erityistä syytä on enintään neljä kuukautta. (Pinomaa 2009, 68.) Selvittäjän olisi hyvä keskustella velallisen ja velkojan kanssa jo laatimisvaiheessa, jotta tuomioistuimelle luovutettavaan ohjelmaehdotukseen ei tarvitsisi tehdä enää radikaaleja muutoksia. Selvittäjä voi keskustella ongelmakohdista myös tuomioistuimen kanssa ennen ohjelmaehdotuksen luovuttamista tuomioistuimelle. (Härmäläinen 2009, 92–93.)

Ohjelmaehdotuksen voi laatia myös velkoja tai velallinen. Heillä on oikeus saada selvittäjältä tietoja ohjelmaehdotuksen laatimista varten. (Härmäläinen 2009, 93.) Tässä tapauksessa selvittäjän tehtäväksi jää lausumakehotuksen tiedoksi antaminen muille asianosaisille paitsi ohjelmaehdotuksen laatijalle. Vaihtoehtoisesti selvittäjä voi myös kutsua asianosaiset tuomioistuimen käsittelyyn. Ohjelman vahvistamispäätöksen jälkeen selvittäjän on annettava päätös asianosaisille tiedoksi. (Pinomaa 2009, 69–70.)

Saneerausmenettely voi päättyä joko saneerausohjelman vahvistamiseen tai ilman sen vahvistamista. Ohjelman vahvistamisen jälkeen on saneerauksen ohjelma-aika, jolloin toteutetaan vahvistettu saneerausohjelma. Ohjelma-ajan jälkeen tehtävä loppuselonteko päättää koko saneerausproessin. (Laakso 2010, 148–149.)

Saneerausohjelman oikeusvaikutukset

Saneerausohjelma määrää saneerausvelkojen ja muiden oikeussuhteiden ehdot. Lopulliset saneerausvelat määräytyvät saneerausohjelmassa ja velkojat eivät voi enää hakea muutosta vahvistettuun ohjelmaan. Saneerausvelkoihin kohdistuva ulosmittaus ja muut perintätoimet lakkaavat ohjelman vahvistamisen myötä ja saneerausvelkaa suoritetaan ohjelmassa määrätyin ehdoin. Pääsääntöisesti tuntemattomat

saneerausvelat lakkaavat, muutamia ohjelmasta tai laista johtuvia poikkeuksia lukuun ottamatta. (Pinomaa 2009, 181–182.)

Velkojien oikeussuojan vuoksi yrityssaneerailain 58 §:ssä on säädetty varojenjako-kiellosta. Velallisen varoja ei saa saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen jakaa omistajille saneerausohjelmassa vahvistettua työn perusteella suoritettavaa korvausta suurempaa määrää. Henkilöyhtiöillä tämä tarkoittaa siis sitä, että omistajat eivät saa tehdä ohjelman vahvistamisen jälkeen saneerausohjelman vastaisia yksityisottoja ja osakeyhtiöt puolestaan eivät saa jakaa osinkoja. (Sorri 2009, 210–211.)

Velkojia suojataan myös mahdollisilta oheisjärjestelyistä velallisen ja velkojan välillä. Velallinen ei voi sopia saneerausohjelmaan kuulumattomista järjestelyistä, joiden avulla velkoja saisi joitain erikoisetuja muihin velkoihin nähden. Erikoisetu voi olla esimerkiksi saneerausvelkaan liittyvä ylimääräinen suoritus. Tällaiset liitännäissitoumukset ovat mitättömiä. (Pinomaa 2009, 183.)

5 LIIKETOIMINNAN LOPETTAMINEN

Yrityksen liiketoiminnan lopettamiseksi on olemassa useita keinoja. Seuraavaksi käsitellään kolmea liiketoiminnan lopettamiskeinoja; liiketoiminnan myymistä, liiketoiminnan hallittua alasajoa ja konkurssia. Riittävän aikainen reagointi yhtiön lopettamisen tarpeeseen voi säästää henkilöyhtiön omistajia ylimääräisen velkataakan kertymiseltä.

5.1 Liiketoiminnan myyminen

Liiketoiminnan myyminen voidaan toteuttaa yrityskauppana tai liiketoiminta- eli substanssikauppana. Yrityskaupassa myyjänä on yrityksen omistaja ja kaupankohteena koko yritystoiminta. Substanssikaupassa myydään usein jokin osa yrityksen liiketoiminnasta, jolloin myyjänä on omistajan sijaan yritys. Substanssikauppaan usein kuuluu sovitun liiketoimintaosan lisäksi kalustoa, vaihto-omaisuutta, sopimuksia ja mahdollisesti myös velkoja. (Lakari 2012, 10–11.)

Yrityskaupan ja substanssikaupan haasteena voi olla ostajan löytäminen ja molemmille osapuolille sopivan kauppahinnan määrittely. Yrityksen myyntihinnan asettamisessa auttaa yrityksen arvonmäärittely. Yrityksen arvonmäärittely on monimutkaista, sillä siinä tulee huomioida yrityksen itsensä lisäksi esimerkiksi yrityksen toimintaympäristö ja sen mahdolliset muutokset. Käytännössä yrityksen arvoa määriteltäessä arvioidaan yrityksen tuottoarvo ja substanssiarvo. (Arvonmäärittely 2013.)

Tuottoarvo määräytyy sen mukaan, kuinka paljon yritys tulevaisuudessa tulisi mahdollisesti tuottamaan. Yrityksen myyntihinta on yleensä 2–5 vuoden tuoton suuruinen. Karkeasti arvioituna tämän aikavälin alle jäävät myyntihinnat ovat halpoja ja ylimenevät kalliita. Tuottoarvon laskennan pohjana käytetään usein menneiden vuosien liiketoiminnan tuloksia. Laskennassa kannattaa käyttää virallisia tuloslaskelmia, jotta arvio tulevien vuosien tuotosta olisi mahdollisimman oikea. (Arvonmäärittely 2013.)

Substanssiarvo on yleensä yrityksen minimi hinta. Yksinkertaisimmillaan substanssiarvo saadaan vähentämällä taseen loppusummasta yrityksen velat. Taseeseen on kuitenkin merkitty vain omaisuuserien verotusarvot ja omaisuuserien käypäarvo, eli

todellinen jälleenmyyntiarvo, voi olla huomattavasti tasearvoa suurempi. (Arvomääritys 2013.)

Henkilöyhtiötä myytäessä myydään yhtiöosuutta jonka vuoksi henkilöyhtiön myynnissä tulee huomioida erilaisia asioita, kuin käytäessä kauppaa osakeyhtiön osakkeilla. Yhtiöosuuden myynnin veroseuraamukset poikkeavat hieman osakkeiden myynnistä. Myynnin veroseuraamuksia käsitellään luvussa 5.4. Lisäksi avoimen yhtiön yhtiömiehen ja kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen velkavastuu on laaja, eikä velkavastuu pääty yhtiöosuuden myyntiin. Henkilöyhtiön yhtiömies ja kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies ovat yhtiöosuuden myynnin jälkeenkin vastuussa yhtiön vanhoista veloista koko omaisuudellaan. Yhtiöosuuden ostaja puolestaan on velkavastuussa sekä yhtiön vanhoista, että uusista veloista. (Lakari 2012, 23–24.)

5.2 Liiketoiminnan hallittu alasajo

Liiketoiminnan lopettamisen suunnittelu kannattaa aloittaa hyvissä ajoin ennen toiminnan lopettamista. Usein on verotuksellisesti järkevää tehdä erinäisiä järjestelyitä ennen toiminnan lopettamista. Esimerkiksi yrityksen omistuksessa oleva irtaimisto ja kiinteistöt kannattaa myydä, mikäli yrittäjillä ei ole myöhemmin niille käyttöä. Mikäli yrityksellä on lopettamishetkellään vielä omistuksessaan edellä mainittuja hyödykkeitä, siirtyvät ne henkilöyhtiön yhtiömiesten henkilökohtaiseen omistukseen, josta aiheutuu veroseuraamuksia. (Lakari 2012, 119–120.) Liiketoiminnan lopettamisen verotusta käsitellään tarkemmin luvussa 5.4.

Henkilöyhtiö voi lopettaa toimintansa, tai se voidaan purkaa. Vaikka yhtiö lopettaa toimintansa ja tekee lopettamisilmoituksen verovirastolle, ei yhtiön olemassaolo it-

senäisenä oikeushenkilönä lakkaa ennen kuin yhtiö on purettu. (Lakari 2012, 117.) Lopettamisesta on tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin ja verovirastolle (Toiminnan lopettaminen – avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö, 2010). Torsti Lakarin (2012) mukaan henkilöyhtiö voidaan purkaa neljällä eri tavalla:

- Yhtiömiehet lopettavat yhtiön toiminnan ja jakavat yhtiön omaisuuden maksamatta yhtiön velkoja.
- Yhtiö selvitetään selvitystilan kautta ja yhtiön omaisuus jaetaan selvityksen jälkeen.
- Yhtiö joutuu ylivelkaiseksi konkurssiin. Konkurssihallinnon lopputilitys purkaa yhtiön.
- Yhtiömiesten määrä on alentunut yhteen, eikä ole vuoden kuluessa noussut vähintään kahteen.

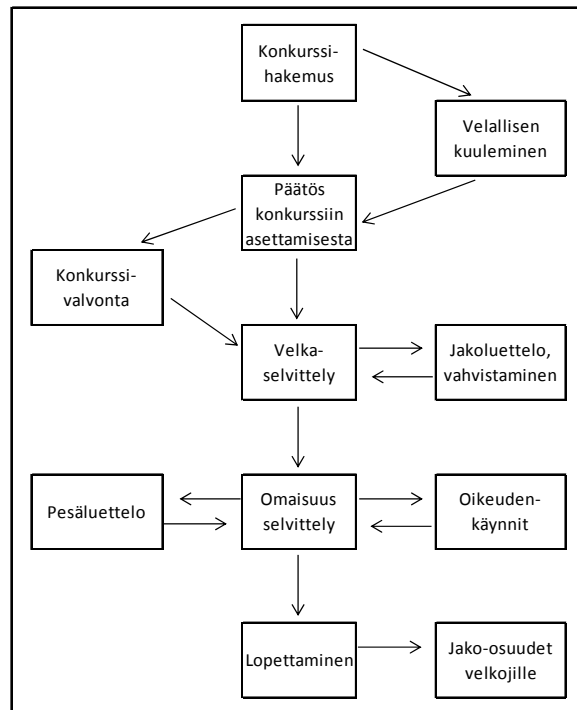
Kun purkamisen toteutetaan ensimmäisen kohdan mukaisesti, yhtiön velat siirtyvät avoimen yhtiömiehen tai kommandiittiyhtiön vastuullisen yhtiömiehen henkilökohtaiseksi velaksi. Toisen kohdan edellytyksenä on, että kaikki yhtiön velat saadaan maksettua. Kolmannessa kohdassa yhtiön varat eivät taas puolestaan riitä kaikkien velkojen maksamiseen. Konkurssin ja yhtiön purkamisen jälkeen yhtiömiehet ovat edelleen velkavastuussa veloista, joita ei konkurssimenettelyssä ole saatu maksettua. (Lakari 2012, 117–118.)

5.3 Konkurssi

Konkurssi on konkurssilain (L 20.2.2004/120) säätämä maksukyvyttömyysmenettely. Konkurssi käsittää kaikki velallisen velat ja koko velallisen omaisuus käytetään velkojen maksuun. Konkurssilainsäädäntöä sovelletaan pääsääntöisesti kaikkiin velallisiin ryhmiin. Konkurssiin voidaan asettaa esimerkiksi luonnollinen henkilö, yhteisö, säätiö ja muu oikeushenkilö. Julkisyhteisöt ja julkisoikeudelliset oikeushenkilöt jäävät kuitenkin konkurssilain soveltamisalan ulkopuolelle. (Kolu & Lindfors 2010, 71.)

Konkurssimenettelyn kulku

Alla olevassa kuviossa on nähtävissä konkurssimenettelyn eri vaiheet konkurssiin hakeutumisesta aina konkurssimenettelyn lopettamiseen saakka.

KUVIO 3. Konkurssimenettelyn pääpiirteittäinen kulku.

(Kolu & Lindfors 2010, 76).

Konkurssimenettely voidaan pääpiireissään jakaa neljään eri vaiheeseen. Konkurssi alkaa käräjäoikeuden päätöksestä. Toinen ja kolmas vaihe muodostuvat velka- ja omaisuusselvittelystä ja neljäs vaihe on konkurssin lopettaminen. (Kolu & Lindfors 2010, 72–75.)

Konkurssihakemuksen käräjäoikeudelle voivat jättää velkoja tai velallinen. Sen mukaan, kuka konkurssihakemuksen on jättänyt, voidaan puhua velallisalioitteisesta konkurssista tai velkoja-alioitteisesta konkurssista. Konkurssihakemus täytyy tehdä kirjallisena ja siinä tulee mainita vaatimus konkurssista. Hakemus tulee osoittaa sille tuomioistuimelle, jonka tuomiopiirissä velallisen hallintoa pääasiallisesti hoidetaan. Muut konkurssihakemuksen sisältövaatimukset määräytyvät sen mukaan, onko hakemuksen jättäjä velkoja vai velallinen. Velkojan jättäessä konkurssihakemuksen, tulee velkojalla olla selvä saatava velalliselta. (Kolu & Lindfors 2010, 77–79.) Saatavan on perustuttava lainvoimaiseen tuomioon, täytäntöönpanokelpoiseen tuomioon tai muuhun täytäntöönpanoperusteeseen. Saatava voi perustua myös velallisen allekirjoittamaan sopimukseen jota velallinen ei perustellusti kiistä. (L 20.2.2004/120.) Siis käytännössä jos velkojalla on saatavan perusteella oikeus hakea ulosottoa, voi velkoja hakea samalla saatavalla velallista myös konkurssiin. Konkurssin väärinkäytön ehkäisemiseksi saatavan on kuitenkin oltava merkittävän suuri ja saatavaa on täytynyt koettaa periä ensin ulosoton avulla, mikäli saatavaa ei ulosoton kautta saada perittyä voidaan saatavasta jättää konkurssihakemus. (Kolu & Lindfors 2010, 80–81.)

Konkurssin edellytyksenä on maksukyvyttömyys, joten se on periaatteessa myös edellytys velallisen oman konkurssihakemuksen hyväksymiselle. Velallisen jättäessä konkurssihakemuksen itse tulee hänen ilmoittaa hakemuksessa, tai viimeistään ha-

kemusta käsiteltäessä, olevansa maksukyvytön. Konkurssihakemuksessaan velallisen tulee ilmoittaa varallisuutensa ja velkansa. (Kolu & Lindfors 2010, 81.)

Velallisaloitteinen konkurssihakemus käsitellään yleensä käräjäoikeuden kansliassa ilman varsinaista istuntoa. Velkoja-aloitteisessa konkurssissa velalliselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Mikäli velallinen vastustaa konkurssihakemusta, on asian käsittely siirrettävä käsiteltäväksi käräjäoikeuden istunnossa. Asettaessaan velallisen konkurssiin, määrää käräjäoikeus myös pesänhoitajan kuultuaan ensin suurimpia velkojia. (Kolu & Lindfors 2010, 82–83.)

Kun velallinen on asetettu konkurssiin, suoritetaan konkurssipesän valvonta. Konkursivalvonta alkaa velkaselvityksellä. Velkaselvityksessä vahvistetaan suoritukseen oikeuttavat saatavat ja riitautetaan mahdolliset epäselvät saatavat. Konkurssimenetelyn aikana syntyvät saatavat eivät ole konkurssisaatavia, vaan ne on suoritettava heti kun ne erääntyvät. (Kolu & Lindlof 2010, 85.) Konkursivalvonnassa pesänhoitaja asettaa määräpäivän, johon mennessä velkojien on valvottava saatavansa kirjallisesti pesänhoitajalle osoitetulla valvontakirjelmällä. (Mitä tarkoittaa konkurssivalvonta?, n.d.) Saatavat voidaan ottaa huomioon myös pesänhoitajan automaattivalvontana, jolloin pesänhoitaja ottaa automaattisesti valvontaluetteloonsa kaikki velallisen kirjanpidosta ilmenevät saatavat. Lisäksi velallinen voi tehdä vielä jälkivalvontailmoituksen määräajan umpeutumisen jälkeen. (Kolu & Lindfors 2010, 86–87.)

Konkursivalvonnasta saamansa luettelon perusteella pesänhoitaja laatii konkurssi-saatavista jakoluetteloehdotuksen. Jakoluetteloehdotuksessa käsitellään jakosuuteen oikeutetut saatavat ja niiden etuoikeus. Valmis jakoluetteloehdotus annetaan tiedoksi konkurssin asianosaisille. Asianosaiset voivat antaa lausumia tai riitauttaa jakoluetteloehdotuksen. Näiden pohjalta pesänselvittäjä laatii lopullisen jakoluettelon joka on toimitettava tuomioistuimen vahvistettavaksi kolmen kuukauden kulu-

essa jakoluetteloehdotuksen määräpäivästä. Mahdolliset jakoluettelon riitautukset käsitellään tuomioistuimessa. Konkurssipesän varat jaetaan vahvistetun jakoluettelon mukaisesti. (Kolu & Lindfors 2010, 87–88.)

Kolmas vaihe konkurssimenettelyssä on omaisuusselvittely. Heti konkurssin astuttua voimaan pesänhoitaja ottaa konkurssipesään kuuluvan omaisuuden haltuunsa ja huolehtii omaisuuden hoitamisesta ja säilyttämisestä. Pesänhoitajan tulee laatia pesäluettelo, jossa käsitellään konkurssihetkellä pesässä oleva varallisuus ja arvio sen rahaksi muuttamisesta. Pesäluettelon perusteella tuomioistuin tekee ratkaisun voidaanko konkurssia jatkaa. Pesän varojen ollessa niin vähäiset etteivät ne riitä konkurssimenettelyn kustannuksiin, tekee tuomioistuin yleensä päätöksen konkurssin raukeamisesta. Pesäluettelo on lähinnä informatiivinen asiakirja eikä se ole sitova. Jakoluettelon ja pesäluettelon lisäksi pesänhoitajan tulee laatia vielä velallisselvitys, jossa on tarkoitus antaa yleiskuva velallisen taloudenhoidosta ja mahdollisista väärinkäytöksistä (Kolu & Lindfors 2010,90–92).

Konkurssipesän lopettaminen tapahtuu pesänhoitajan laatimalla lopputilityksellä. Pesä voidaan lopettaa, vaikka pesän selvitys on joltain osin kesken tai pesän omaisuutta on vielä myymättä. Tällöin jäljelle jäävät tehtävät siirtyvät sopimuksesta konkurssiasiamiehelle. Lopputilitys on selvitys konkurssipesän hallinnon hoitamisesta ja laskelma jako-osuuksista ja se hyväksytään velkojainkokouksessa. Mahdolliset lopputilitystä koskevat moitteet käsitellään tuomioistuimessa. Konkurssi päättyy lopputilityksen hyväksymiseen. Mikäli konkurssipesään kuitenkin ilmenee lisää varallisuutta konkurssin päättymisen jälkeen, konkurssi elpyy ilman erillistä tuomioistuimen päätöstä. (Kolu & Lindfors 2010, 97.)

Konkurssin oikeusvaikutukset

Konkurssilain kolmannen luvun ensimmäisessä pykälässä todetaan, että konkurssin alettua velallinen menettää oikeutensa määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudestaan (L 20.2.2004/120). Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden määräysvalta siirtyy velkojille ja pesänhoitajalle. Merkittävimmät konkurssipesää koskevat päätökset tehdään velkojainkokouksessa ja päätösten toteuttaminen jää pesänhoitajan vastuulle. (Kolu & Lindfors 2010, 73.) Esimerkiksi konkurssipesän omaisuuden rahaksi muuttamisesta päättävät yleensä velkojat ja pesänhoitaja vain suorittaa tarvittavat toimet omaisuuden myymiseksi (Kolu & Lindfors 2010, 93).

Konkurssi keskeyttää mahdolliset ulosoton ulosmittaustoimet ja myöskään ennen konkurssin alkamista ulosmitattua, mutta yhä ulosottomiehen hallussa olevaa omaisuutta ei pääsääntöisesti saa myydä (Kolu & Lindfors 2010, 84).

5.4 Toiminnan lopettamisen verokäsittely

Yrityksen toiminnan lopettamisesta voi aiheutua erilaisia veroseuraamuksia, riippuen toiminnan lopettamistavasta ja yhtiömuodosta.

Liiketoiminnan myynnistä aiheutuu myyjän maksettavaksi, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, ainakin luovutusvoittovero. Kun yksityishenkilö myy omistamansa osakeyhtiön täysin vieraalle ostajalle, aiheutuu kaupasta luovutusvoittovero ja varainsiirtoveroa. Henkilöyhtiön yhtiöosuuden myynnistä aiheutuu vain luovutusvoittovero. Luovutusvoiton osuus lasketaan vähentämällä myyntihinnasta hankintameno, eli yhtiömiesten sijoittama yhtiöpanos ja nostamattomat voitto-osuudet (Lakari 2012, 17–24). Jos henkilöyhtiön oma pääoma on negatiivinen, lisätään yksityistilin negatiivinen saldo luovutusvoittoon (Lakari 2012, 122). Koska yhtiöosuuden myynti ei ole arvopaperikauppaa, kuten osakeyhtiön osakkeiden myynti, ei yhtiöosuuden

myynnistä tarvitse maksaa varainsiirtoveroa (Lakari 2012, 23). Mikäli henkilöyhtiö myydään osana sukupolvenvaihdosta ja tuloverolain 48 §:n edellytykset täyttyvät, ei tällöin henkilöyhtiön luovutusvoitosta tarvitse maksaa veroa (Lakari 2012, 28).

Purkautuvan henkilöyhtiön omaisuus siirtyy yhtiömiesten yksityisomaisuudeksi yhtiösopimuksessa määritellyn jaon mukaisesti. Omaisuudelle määrätään luovutushinta samalla perusteella, kuin otettaisiin omaisuutta yksityiskäyttöön. Mikäli käyttöomaisuudesta on tehty verotuksessa poistoja enemmän, kuin sen arvo on todellisuudessa laskenut, voi tästä aiheutua tuloutusta. Tällöin ylimääräiset poistot tuloutetaan takaisin verotettavaan tuloon. Lopettamisvuoden tulo jaetaan yhtiömiesten verotettavaksi tuloksi yhtiösopimuksen mukaisesti, kuten aiempinakin vuosina. Lisäksi yhtiömiesten yksityisomaisuudeksi siirtyvään omaisuuteen kohdistuneet arvonalisäverovähennykset tulee palauttaa siltä osin, kuin omaisuuden yksityisottohetken arvoon sisältyy arvonalisäveroa. (Lakari 2012, 118–120.)

Henkilöyhtiön purkautuessa voi syntyä lisäksi vielä varainsiirtoveroa, jos yhtiön omistuksessa on ollut kiinteistöjä tai arvopapereita (Lakari 2012, 121).

6 ERIKOISTARVIKEMYYMÄLÄ KY

6.1 Toimeksiantajan esittely

Toimeksiantaja on erikoiskaupan alalla toimiva itäsuomalainen kommandiittiyhtiö. Yhtiö on rekisteröity kaupparekisteriin vuonna 1999 ja se on harjoittanut toimintaansa samalla paikkakunnalla perustamisesta lähtien. Yhtiön yhtiömiehiä ovat vastuunalainen yhtiömies A ja äänetön yhtiömies B. Yhtiö työllistää tällä hetkellä vain

omistajansa. Aiemmin yhtiössä on ollut lisäksi yksi vakituinen ja yksi määräaikainen työntekijä.

Yrityksen kilpailijoita ovat kaksi paikkakunnalla toimivaa saman alan liikettä, alueen tavaratalot, verkkokaupat ja useat saman erikoisalan palveluntarjoajat. Liikkeellä on vakiintunut asiakaskunta, mutta digitalisoitumisen ja verkkokauppojen yleistymisen myötä yrityksen kilpailutilanne on heikentynyt.

Erikoiskaupat tarjoavat monipuolista valikoimaa tietyn alan tuotteista ja palveluista. Erikoiskaupoiksi luetaan pääpiirteissään kaikki ne vähittäiskaupan toimialojen yritykset, jotka eivät ole päivittäistavara-kauppoja (Erikoiskauppa n.d). Vähittäiskaupan yrityksistä 80 prosenttia on erikoiskauppoja. Kaupan liiton mukaan erikoiskauppoja ovat esimerkiksi vaate- ja kenkäkaupat, kodintekniikka- ja fotokaupat, kulta- ja kellokaupat sekä kirjakaupat. (Erikoiskauppa 2012).

Itäsuomalaisia kaupunkeja ovat esimerkiksi Joensuu, Kuopio, Mikkeli, Varkaus ja Savonlinna (Itä-Suomen lääni, n.d.).

6.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimus alkoi selvittämällä jo olemassa olevia maksukyvyttömyyteen ja rahoituskriisin liittyviä tutkimuksia ja teorioita. Maksukyvyttömyydestä ja esimerkiksi konkurssista ja yrityssaneerauksesta löytyy useita tutkimuksia, mutta useimmissa tutkimusaineistona on käytetty osakeyhtiöitä. Esimerkiksi Aatto Prihtin rahoituskriisitutkimuksessa (1975), jossa Prihti kehitti konkurssia ennustavan Z-luvun, tutkimusaineisto koostui konkurssin tehneistä osuuskunnista ja osakeyhtiöistä. Tämän vuoksi aiempia tutkimuksia ei suoraan voitu soveltaa tähän tutkimukseen. Kirjallisuuden ja lainsäädä-

dännön pohjalta tutkittiin mitä vaihtoehtoja maksuvaikeuksissa olevalla yrityksellä on liiketoiminnan jatkamiseksi tai sen lopettamiseksi. Työn teoriaosuuden jälkeen tutustuttiin Erikoistarvikemyymälä Ky:n taloudelliseen tilanteeseen.

Erikoistarvikemyymälä Ky:n taloudellista tilannetta tutkittiin tilinpäätösanalyysin keinoin. Käytettävissä oli kolmen viimeisintä valmistunutta tilinpäätöstä, joista saatiin kaiken kaikkiaan neljän vuoden vertailutiedot. Lisäksi yhtiömies A:ta haastateltiin taustatietojen keräämiseksi sekä tutkimustulosten tulkinnan oikeellisuuden varmistamiseksi.

Tunnuslukujen laskemista varten laadittiin oikaistu tuloslaskelma ja tase, jotka löytyvät työn liitteistä. Tuloslaskelman ja taseen oikaisut tehtiin Yritystutkimus ry:n (2011) ohjeiden mukaisesti. Tuloslaskelman ja taseen oikaisuissa tuli huomioida että kommandiittiyhtiön kohdalla tilikauden voitosta maksettavat verot eivät kohdistu yritykselle. Kommandiittiyhtiön tilikauden voitto kirjataan taseessa yhtiömiesten oma pääoman lisäykseksi yhtiösopimuksessa määritellyn tulo-osuuden mukaisesti. Tilikauden voitto on siten kokonaisuudessaan yrityksen omistajien tuloa, vaikka yrittäjä ei omaa tulo-osuuttaan yrityksestä heti nostaisikaan. (Tuloverotus – avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö 2014.) Oikaistua tuloslaskelmaa ja tasetta laadittaessa päädyttiin siihen, ettei laskennallista vero-oikaisua tehdä. Lisäksi oli huomioitava, että kommandiittiyhtiössä vastuunalainen yhtiömies voi nostaa yrityksestä tuloja palkan lisäksi myös yksityisottoina. Oikaistuun tuloslaskelmaan ja taseeseen olisi voitu tehdä laskennallinen palkanoikaisu, jolloin henkilöstökulut olisivat nousseet ja taseen vastattavaa puolella velat olisivat kasvaneet henkilösivukulujen verran. Omaan pääomaan laskennallisella palkanoikaisulla ei olisi ollut suurta merkitystä, sillä yksityisottojen määrä olisi vähentynyt, mutta toisaalta tilikauden tulos olisi myös heikentynyt. Laskennallinen palkanoikaisu päätettiin myös jättää tekemättä. Koska yhtiömies A:n yksityisottojen vai-

kutus toiminnan kannattavuuteen tulee ilmi rahoituslaskelmasta, koettiin laskennallinen palkanoikaisu tarpeettomaksi.

Rahoituslaskelma laadittiin kirjanpitolautakunnan yleisohjeen (2007) mukaisesti. Rahoituslaskelma on laadittu viimeisimmältä tilikaudelta ja se löytyy liitteestä 5. Myös rahoituslaskelman laatimisessa Erikoistarvikemyymälä Ky:n yhtiömuoto aiheutti haasteita. Kirjanpitolautakunnan yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta on tehty osakeyhtiölle. Osakeyhtiön ja kommandiittiyhtiön oman pääoman rakenne poikkeavat hieman toisistaan ja se aiheutti omat haasteensa rahoituslaskelman laatimiseen.

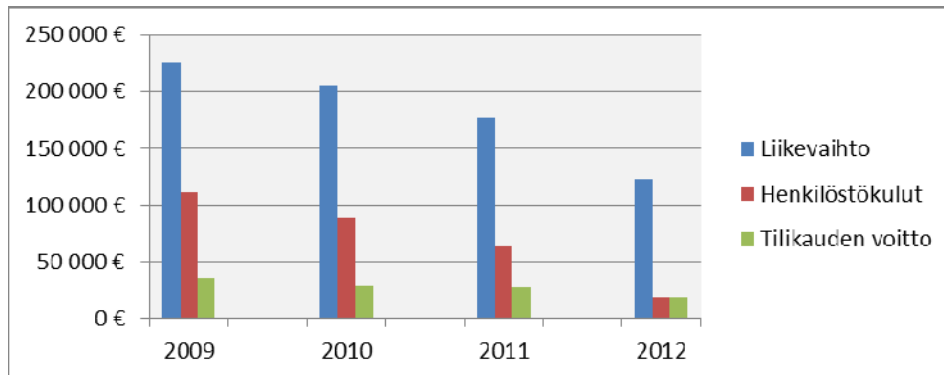
Liitteestä 6 löytyy yrityksen tunnuslukuja. Tunnusluvut on laskettu oikaistusta tuloslaskelmasta ja taseesta. Tunnuslukujen valinta tehtiin pohjautuen viitekehykseen. Tunnusluvut valittiin siten että ne antaisivat mahdollisimman oikeat ja luotettavat tulokset. Tunnuslukujen valinnassa täytyi huomioida yrityksen pääomarakenne ja sen vaikutukset tunnuslukujen tulkintaan. Koska yrityksen oma pääoma on negatiivinen, jäivät käytännössä kaikki tunnusluvut pois joihin oma pääoma vaikuttaa. Tämän vuoksi ei voitu laskea esimerkiksi pääomantuottoprosentteja, eikä hyödyntää Aatto Prihtin kehittämää Z-lukua. Toisaalta Prihtin Z-luku ei soveltunut tähän tutkimukseen myöskään sen takia, että Prihtin tutkimusaineisto koostui osakeyhtiöistä ja osuuskunnista.

Erikoistarvikemyymälä Ky:n tunnuslukuja on verrattu Yritystutkimuslautakunnan antamiin viitearvoihin. Alun perin vertailupohjaksi oli tarkoitus käyttää Toimiala Onlinen tarjoamia toimialakohtaisia vertailuarvoja. Toimiala Online on joutunut tietoturvasyistä suojaamaan kyseisen toimialan tiedot, koska toimialalla on Suomessa vain vähän toimijoita.

Liitteissä 7-9 on esitetty ennusteet rahavirtojen, tilikauden voiton ja oman pääoman muutoksista seuraavan viiden vuoden aikana. Laskelmissa on oletettu, että liikevaihto pysyisi vuoden 2012 tasolla ja liiketoiminnan kulujen on arvioitu nousevan vuosittain kaksi prosenttia. Rahoituskulujen on arvioitu laskevan ensin pankkilainojen korkokulujen verran sitä mukaa kun lainaa saadaan maksettua pois. Rahoituskulujen on arvioitu vuosittain pienenevän vielä lainojen poismaksun jälkeenkin, koska yhtiön rahavarojen kasvaminen oletettavasti parantaa maksukykyä ja siten viivästyskorkoja joudutaan maksamaan vähemmän. Yksityisnostojen määräksi on asetettu vuosittain 28 000 euroa, yhtiömies A:n arvion mukaan. Tilikauden tuloksen ennusteessa on huomioitu tilinpäätöksessä 2012 ollut 5 000 euron suuruinen toimintavaraus.

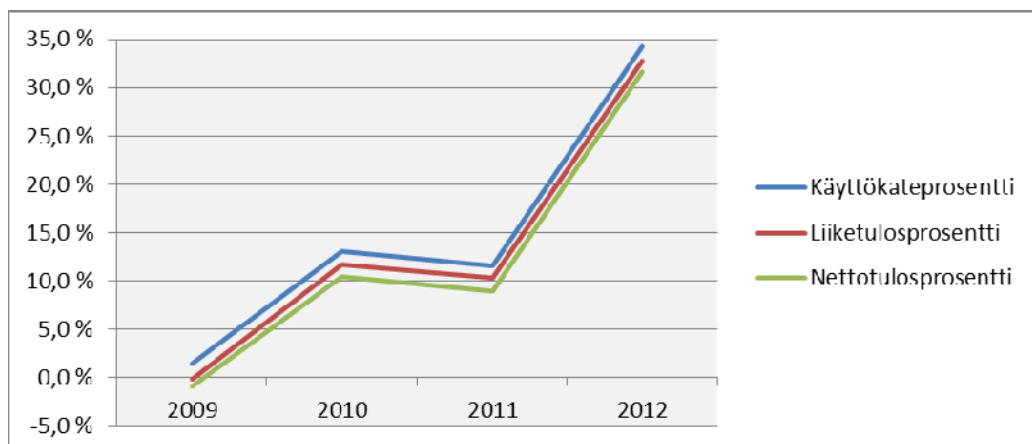
6.3 Taloudellisen tilanteen kehittyminen

Alla olevasta kuviosta nähdään Erikoistarvikemyymälä Ky:n toiminnan laajuuden muutos neljän tilikauden aikana. Liikevaihto ja tilikauden voitto ovat laskeneet samassa suhteessa. Molemmat ovat laskeneet neljässä vuodessa yhteensä neljäkymmentäkuusi prosenttia. Tilikauden voitto on pysynyt samana suhteessa liikevaihtoon leikkaamalla rajusti henkilöstökuluja. Henkilöstökulut ovat neljässä vuodessa laskeneet 83 prosenttia.

KUVIO 4: Erikoistarvikemyymälä Ky:n toiminnan laajuus.

Liikevaihdon laskuun on vuosina 2011 ja 2012 vaikuttanut merkittävästi tuotteen X myynnin vähentäminen vuonna 2011 ja sen myynnin kokonaan lopettaminen vuonna 2012. Tuote X on ollut myyntihinnaltaan kallis, mutta siitä saatu kate on ollut marginaalisen pieni. Kyseisen tuotteen myynnin lopettaminen käykin ilmi tuloslaskelmasta, sillä yrityksen kannattavuus on parantunut huomattavasti. Kannattavuuden kehitys näkyy kuviosta 5, jossa onkin havaittavissa merkittävä muutos vuosien 2011 ja 2012 välillä.

KUVIO 5: Erikoistarvikemyymälä Ky:n kannattavuuden muutos.

Vuonna 2009 yrityksen nettotulosprosentti oli -0,9 ja vuoteen 2012 mennessä se oli jo noussut 31,6 prosenttiin. Erikoistarvikemyymälä Ky:n tunnusluvut löytyvät liitteenä 6. Liitteen 1 tuloslaskelmasta nähdään, että toiminnan kannattavuutta on saatu parannettua leikkaamalla henkilöstökuluja ja pienentämällä ostoja. Tuotteen X myynnin lopettaminen näkyy ostojen vähentymisenä. Liitteen 2 taseessa näkyy varaston arvon lasku. Vuonna 2012 vaihto-omaisuuden arvo oli enää reilu kolmannes vuoden 2009 arvosta. Tuotteen X myynnin lopettamisen positiivinen vaikutus kannattavuuteen näkyy vuosien 2011–2012 välisestä muutoksesta. Vuosien 2010–2011 välinen notkahdus kannattavuudessa on aiheutunut siitä, että yritys joutui vaihtamaan liiketilaansa. Tämä aiheutti hetkellisen notkahduksen myynnissä, ennen kuin asiakkaat löysivät taas yrityksen sen uudet toimitilat.

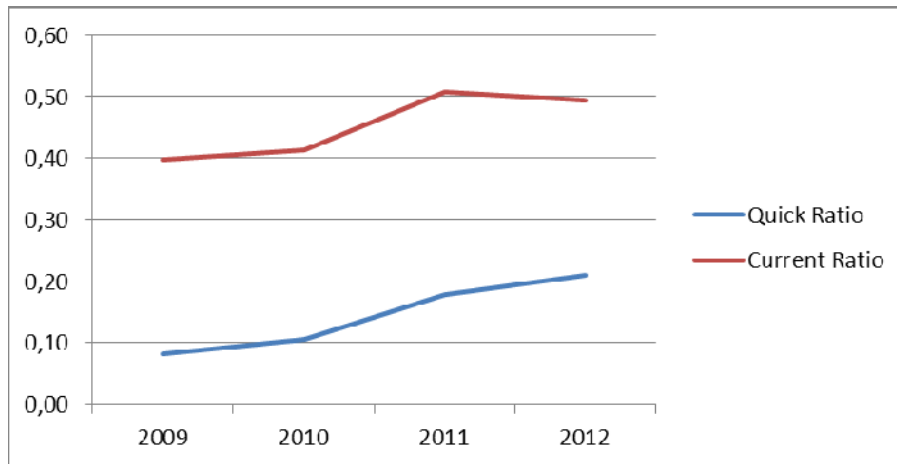
Liiketoiminnan kannattavuus käy ilmi myös tilikauden 2012 rahoituslaskelmasta (liite 5). Liiketoiminnan rahavirta on +37 576 euroa. Koska kyseessä on kommandiittiyhtiö, on vastuunalainen yhtiömies A nostanut yhtiöstä varoja palkan sijaan yksityisottoina jotka eivät näy tuloslaskelmassa. Mikäli tuloslaskelman henkilöstökuluihin olisi tehty laskennallinen oikaisu yhtiömies A:n palkasta, olisi liiketoiminnan rahavirta supistunut huomattavasti. Nyt yhtiömiehen A yksityisotot näkyvät rahoituksen rahavirrassa, joka on yhteensä -38 357 euroa. Yritys ei ole tehnyt investointeja tilikaudella 2012 joten rahavarojen muutos tilikaudella oli -781 euroa. Rahoituslaskelmasta näkyy hyvin, kuinka yksityisotot syövät liiketoiminnan rahavirran. Kun tarkastellaan tuloslaskelmaa ja tasetta kokonaisuutena, ei toiminta näytä enää niin kannattavalta, kuin pelkkiä tuloslaskelman tunnuslukuja tarkastelemalla. Kuvioista 5 nähtävä kannattavuuden kehityskaari on kuitenkin samanlainen riippumatta siitä, tehdäänkö tuloslaskelmaan ja taseeseen laskennallista palkanoikaisua vai ei.

Erikoistarvikemyymälä Ky:n vakavaraisuutta arvioitaessa ei voida käyttää omavaraisuusasteen ja velkaantumisasteen tunnuslukuja, koska yrityksen omapääoma on negatiivinen. Kuten luvussa 2 on mainittu, ei kyseisiä tunnuslukuja voida käyttää mikäli yrityksen oma pääoma on pieni, tai sitä ei ole ollenkaan. Tällaisissa tilanteissa tunnuslukujen käyttö voisi johtaa virheellisiin tulkintoihin yrityksen toimintakyvystä. Yritykselle voidaan kuitenkin laskea dynaaminen suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluku, sillä se ei huomioi omaa pääomaa. Erikoistarvikemyymälä Ky:n suhteellinen velkaantuneisuus on pysynyt noin kolmessakymmenessä prosentissa, vuonna 2010 arvo laski hetkellisesti jopa lähelle kahtakymmentä prosenttia. Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvun mukaan yrityksen vakavaraisuus näyttäisi hyvältä.

Erikoistarvikemyymälä Ky:n maksuvalmius näyttää tunnuslukujen valossa varsin heikolta. Yrityksen nettokäyttöpääoma on reilusti miinuksella, esimerkiksi vuonna 2012 nettokäyttöpääoma oli -6220 euroa. Nettokäyttöpääoma kertoo sen, että mikäli yrityksen pitäisi maksaa heti lyhytaikaiset velkansa pois, ei se pystyisi suoriutumaan velvoitteistaan. Nettokäyttöpääoma ei kuitenkaan huomioi liiketoiminnasta jatkuvasti tulevaa rahavirtaa. Yrityksen maksuvalmius näyttäisi kuitenkin parantuneen viimeisen neljän vuoden tarkastelujaksolla, sillä nettokäyttöpääoma oli vuonna 2009 -29 730 euroa. Nettokäyttöpääomasta nähdäänkin, että Erikoistarvikemyymälä Ky:n maksuvalmiuden kannalta on erittäin tärkeää liiketoiminnan rahavirran pysyminen positiivisena.

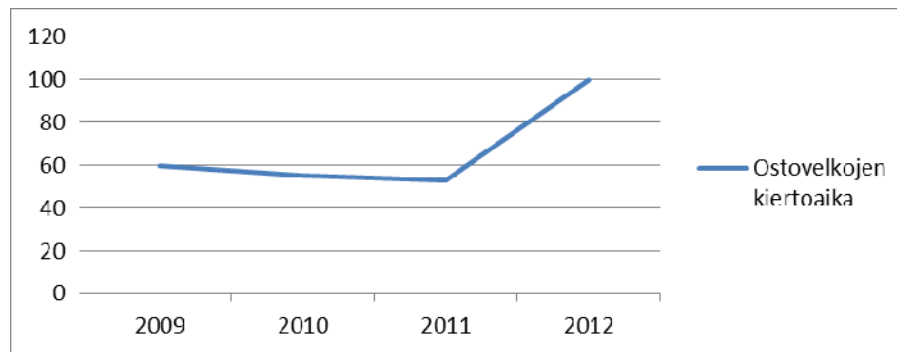
Kuviosta 6 nähdään että Erikoistarvikemyymälä Ky:n Quick ration ja Current ration arvot ovat luvussa 2 esitettyihin viitearvoihin nähden erittäin huonot. Neljän vuoden aikajaksolla tarkasteltaessa maksuvalmiuden kehitys vaikuttaisi kuitenkin myös näi-

den tunnuslukujen mukaan olevan positiivista.

KUVIO 6: Erikoistarvikemyymälä Ky:n maksuvalmiuden kehitys.

Quick ration ja Current ration lisäksi yrityksen maksuvalmiutta voidaan tarkastella vielä ostovelkojen kiertoajalla. Ostovelkojen kiertoajan kehitystä on kuvattu kuviossa 7. Ostovelkojen kiertoajan perusteella Erikoistarvikemyymälä Ky:n maksuvalmius näyttäisi paranevan vuosien 2009 ja 2011 välisenä aikana, mutta maksuvalmius on heikentynyt huomattavasti viimeisimmän tarkasteltavan tilikauden aikana. Vuosien 2011 ja 2012 välinen muutos johtuu varaston reilusta pienenemisestä kun tuotteen X myynti lopetettiin. Samanlainen notkahdus näkyi myös kuviossa 6 Current ration arvon notkahduksena vuonna 2012.

KUVIO 7: Erikoistarvikemyymälä Ky:n ostovelkojen kiertoaika

Heikosta maksuvalmiudesta kertoo myös rahoituskulujen määrä. Noin puolet vuoden 2012 rahoituskuluista on aiheutunut viivästyskoroista ja perintäkuluista. Yhtiömies A:n mukaan kaikista ostovelkoista ei ole pystytty selviytymään eräpäivään mennessä, mutta yritys on kuitenkin pystynyt suoriutumaan maksuvelvoitteistaan ottamatta lisää lainaa vuonna 2013.

6.4 Vaihtoehdot liiketoiminnan jatkamiselle

Vapaaehtoinen saneeraus

Kuten luvussa 4.1 kerrottiin, vapaaehtoinen saneeraus toteutetaan usein siinä vaiheessa kun yrityksen taloudellinen tilanne on vielä hyvä. Vapaaehtoinen saneeraus vaatii panostusta yrittäjältä ja usein myös ulkopuolisten konsulttien asiantuntemuksen hyödyntäminen on kannattavaa. Liiketaloudellista saneerausta on turha lähteä tekemään ennen kunnollista kartoitusta markkinaympäristöstä ja perusteellista suunnitelmaa liiketoiminnan uudelleen suuntaamiseksi. Liiketaloudellinen saneeraus on aina riski, sillä markkinoiden reagointia tarjonnan muutokseen ei voida täysin ennustaa. Huonosti valmistellussa liiketoiminnan uudelleen suuntauksessa riskit kasva-

vat vielä moninkertaisiksi. Erikoistarvikemyymälä Ky:llä ei tällä hetkellä ole tarvittavia resursseja toteuttaa suurempaa liiketaloudellista saneerausta, mutta esimerkiksi verkkokaupan perustamisen kannattavuuden kartoitus voisi olla yksi liiketaloudellisen saneerauksen vaihtoehtoista.

Liiketoiminnallisessa saneerauksessa tehostetaan jo olemassa olevia toimintoja ja pyritään siten parantamaan liiketoiminnan kannattavuutta. Erikoistarvikemyymälä Ky on jo osittain toteuttanut liiketoiminnallista saneerausta vähentämällä henkilöstöä ja lopettamalla huonosti tuottavan tuote X:n myynnin. Lopettamalla tuotteen X myynti, saatiin vapautettua varastoon sitoutuneita rahavaroja liiketoiminnan käyttöön. Liiketoiminnan kuluista ei enää löydy merkittäviä säästökohteita.

Lakiin perustuva saneeraus

Luvussa 4.2 esitellyt yrityssaneerauslain mukaisen saneerausmenettelyn edellytykset olivat, että kaksi velkojaa on jättänyt velallisen kanssa yhteishakemuksen saneerauksesta, velallinen on maksukyvytön tai velallista uhkaa maksukyvyttömyys.

Jotta yrityssaneerauksesta saataisiin sen tarkoituksen mukainen hyöty, tulisi yrityksen liiketoiminnan olla riittävän kannattavaa jotta saneerausmenettelyn päätyttyä ei enää ajauduttaisi uudestaan samaan taloudelliseen tilanteeseen. Jotta tämä tavoite täytyisi, tulisi yrityksen liikevoiton pysyä vähintään vuoden 2012 tasolla. Koska yleiskustannukset nousevat jatkuvasti, tarkoittaa tämä myös että yrityksen liikevaihtoa tulisi saada kasvatettua vuosittain suhteessa saman verran kuin yleinen kustannustaso nousee.

6.5 Vaihtoehdot liiketoiminnan lopettamiselle

Myynti

Liiketoimintaa myytäessä täytyy ensin löytää potentiaalisia ostajia ja tämän jälkeen täytyy päästä yhteisymmärrykseen sopivasta hinnasta. Koska kyseessä on kommandiittiyhtiö, täytyy huomioida että yrittäjän velkavastuu ei häviä, vaan yhtiömies A:n henkilökohtainen vastuu Erikoistarvikemyymälä Ky:n kaupantekohetkellä olevista veloista säilyy vielä liiketoiminnan myynnin jälkeenkin.

Yhtiömies A:n mukaan potentiaalisia ostajia ei tällä hetkellä ole. Saman toimialan yrityksiä on Itä-Suomen alueella useampia myynnissä, eikä jo myynnissä oleville yrityksillekään löydy ostajia. Tämän vuoksi myynnin ei voida katsoa olevan sopiva vaihtoehto toiminnan lopettamiselle.

Liiketoiminnan hallittu alasajo

Kun yrityksen liiketoiminta lopetetaan suunnitellusti, on mahdollista vähentää yhtiön omistajille koituvia veroseuraamuksia. Erikoistarvikemyymälä Ky:n liiketoiminnan rahavirta on positiivista, joten liiketoiminnan jatkaminen on mahdollista. Pitkällä aikavälillä tarkasteltaessa toiminta ei kuitenkaan ole kannattavaa. Koska yhtiömies A:lla on mahdollista jäädä eläkkeelle muutaman vuoden päästä, järkevin ratkaisu onkin liiketoiminnan hallittu alasajo. Ennen liiketoiminnan lopettamista kannattaa pyrkiä maksamaan pois yhtiön velat, jottei vastuunalainen yhtiömies A jäisi niistä henkilökohtaiseen vastuuseen. Mikäli liiketoiminnan jatkaminen on mahdollista ilman uuden velan ottamista, kannattaisi toimintaa jatkaa sen aikaa että vastuunalaisen yhtiömiehen omaa pääomaa saataisiin kasvatettua voitto-osuuksilla. Vastuun-

alaisen yhtiömies A:n oma pääoma on vuoden 2012 lopussa ollut -64 000 euroa. Yhtiötä lopetettaessa negatiivinen oma pääoma on yhtiömiehen verotettavaa tuloa.

Yhtiömies A:n mukaan yhtiö oli saanut vuonna 2013 maksettua tilinpäätöksessä 2012 olleen lyhytaikaisen velkansa pois ja tilinpäätöksen 2012 pitkäaikaista velkaa on enää maksamatta 4 300 euroa. Koska velkataakka on pienentynyt, ovat myös rahoituskulut pienentyneet. Yhtiön liikevaihto oli vuonna 2013 alustavien tietojen mukaan ollut suurin piirtein sama kuin vuonna 2012. Myös liiketoiminnan kulut olivat pysyneet vuoden 2012 tasolla. Liiketoiminnan rahavirta on siis pysynyt vuoden 2012 tasolla ja rahoituksen rahavirta on pienentynyt. Investointeja yhtiö ei ollut tehnyt vuonna 2013 eikä merkittäviä investointeja ole tiedossa myöskään jatkossa. Liitteestä 7 löytyy ennuste rahavirtojen muutoksesta. Ennusteen mukaan näyttäisi siltä, että yhtiö voi jatkaa toimintaansa ottamatta lisää vierasta pääomaa. Rahavarojen muutos positiiviseen suuntaan on tärkeää toiminnan lopettamista ajatellen. Vaikka yhtiöllä ei olisi yhtiön toimintaa lopetettaessa enää lainoja rahoituslaitoksilta, täytyy sen kuitenkin maksaa pois taseen ostovelat, siirtovelat ja muut lyhytaikaiset velat.

Olettaen että yhtiön liikevaihto pysyy tulevina vuosina samana, kuin se oli vuonna 2012 ja liiketoiminnan kulut nousevat vuosittain kaksi prosentti voidaan ennustaa yhtiön tilikauden tuloksen kehittymistä. Ennuste tilikauden tuloksen kehityksestä vuosina 2013–2017 löytyy liitteestä 8. Ennusteessa on huomioitu vuonna 2012 taseessa ollut toimintavaraus 5 000 euroa. Yhtiömies A:n mukaan yksityistili nostojen tarve jatkossa on noin 28 000 euroa, kuten se oli myös vuonna 2012. Liitteessä 9 on ennuste oman pääoman muutoksesta. Ennusteen mukaan liiketoiminnan kannattavuuden pysyessä vuoden 2012 tasolla vuoteen 2017 mennessä vastuunalaisen yhtiömiehen omaa pääoma olisi saatu kasvatettua niin paljon, että se olisi enää -36 800 euroa. Laskelman mukaan vastuunalaisen yhtiömiehen negatiivinen oma pääoma voitaisiin saada jopa puolitettua seuraavan viiden vuoden aikana.

Konkurssi

Konkurssin edellytykset käsiteltiin luvussa 5.3. Yksi konkurssin edellytys on, että velallisen on oltava maksukyvytön. Vaikka Erikoistarvikemyymälä Ky:n taloudellinen tilanne on huono, ei yritys kuitenkaan ole vielä maksukyvytön. Tämän vuoksi konkurssi ei ole ensisijainen vaihtoehto Erikoistarvikemyymälä Ky:n toiminnan lopettamiselle.

7 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää mitä vaihtoehtoja maksuvaikeuksista kärsivällä toimeksiantajalla Erikoistarvikemyymälä Ky:llä on liiketoiminnan jatkamiseksi tai sen lopettamiseksi. Tutkimusaineiston perusteella päädyttiin siihen, että liiketoiminnan hallittu alasajo on yrittäjien ja varsinkin vastuunalaisen yhtiömiehen kannalta paras vaihtoehto. Myös toimeksiantajan mielestä liiketoiminnan suunniteltu alasajo on kannattavin ratkaisu.

Työn viitekehyksessä käsiteltiin viittä vaihtoehtoa liiketoiminnan jatkamiseksi ja liiketoiminnan lopettamiseksi. Vaihtoehtoja on olemassa useampia, mutta työssä valittiin käsiteltäviksi toimeksiantajalle todennäköisimmät vaihtoehdot.

Tutkimuksen luotettavuuden varmistaminen on toteutettu eri tutkimusvaiheiden tarkalla dokumentoinnilla. Toimeksiantajan taloudellisen tilanteen arviointiin käytetyt laskelmat löytyvät työn liitteistä. Laskelmien laatimisen vaiheita on lisäksi käsitelty luvussa 6.2. Toimeksiantajaa koskevien tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi työ on tarkastutettu Erikoistarvikemyymälä Ky:n vastuunalaisella yhtiömiehellä. Samalla

on myös varmistettu vastuunalaisen yhtiömiehen haastatteluun perustuvien tulkintojen oikeellisuus.

LÄHTEET

A 25.1.1993/55. Asetus yrityksen saneerauksesta. Viitattu 9.12.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

Alhola K. & Lauslahti S. 2009. Laskentatoimi ja kannattavuuden hallinta. Helsinki: WSOYpro.

Arvonmääritys. 2013. Suomen yrityskaupat. Viitattu 17.11.2013. [Http://www.yrityskaupat.net/vinkit.php?sid=583](http://www.yrityskaupat.net/vinkit.php?sid=583).

Erikoiskauppa. 2012. Kaupan liitto. Viitattu 9.5.2013. [Http://www.kauppa.fi/tietoa_kaupasta/toimialat/erikoiskauppa](http://www.kauppa.fi/tietoa_kaupasta/toimialat/erikoiskauppa).

Erikoiskauppa. N.d. Erikoiskaupan liitto ry. Viitattu 9.5.2013. [Http://www.erikoiskaupanliitto.fi/cms/pages/erikoiskauppa.php](http://www.erikoiskaupanliitto.fi/cms/pages/erikoiskauppa.php).

HE 152/2006. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 23 §:n muuttamisesta. Viitattu 5.3.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), hallituksen esitykset.

Hiltunen, K. 2012. Ikääntyvän yrittäjän vaihtoehdot liiketoiminnalle: case: Rakennusalan yritys. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu, liiketalouden koulutusohjelma. Viitattu 30.1.2014. [Https://www.theseus.fi/handle/10024/50988](https://www.theseus.fi/handle/10024/50988).

Huolestuttavaa.. Yritysten maksuvaikeudet kasvussa. 2013. Suomen yrittäjien uutisarkisto. Viitattu 14.12.2013. [Http://www.yrittajat.fi/fi-FI/uutisarkisto/](http://www.yrittajat.fi/fi-FI/uutisarkisto/).

Härmäläinen, I. 2009. Saneeraushallinto ja hyvä saneeraustapa. Teoksessa Yrityssaneerauksen käsikirja. Helsinki: Edita, 71–119.

Itä-Suomen lääni. N.d. Suomen kaupunkiopas. Viitattu 9.5.2013. [Http://www.kaupunkiopas.com/laani/It%E4-Suomi/](http://www.kaupunkiopas.com/laani/It%E4-Suomi/).

Kananen, J. 2008. Kvali: Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä: Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

- Karvonen, A. 2013. Yrityksen rahoituskriisin ennustaminen. Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu, liiketalouden koulutusohjelma. Viitattu 30.1.2014. <https://www.theseus.fi/handle/10024/58587>.
- Kolu, R., Lindfors, H. 2010. Maksukyvyttömyys yritys velkojana ja velallisena. Helsinki. Edita.
- L 20.2.2004/120. Konkurssilaki. Viitattu 9.11.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.
- L 25.1.1993/47. Laki yrityksen saneeraamisesta. Viitattu 3.3.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.
- Laakso, T. 2010. Saneerausmenettely ja ohjelman onnistuminen. Teoksessa Uhkaava maksukyvyttömyys ja onnistunut yrityssaneeraus. Helsinki: Talentum, 147–314.
- Laitinen, E. 2010. Maksukyvyttömyys ja saneeraus laskentatoimen näkökulmasta. Teoksessa Uhkaava maksukyvyttömyys ja onnistunut yrityssaneeraus. Helsinki: Talentum, 17–146.
- Laitinen E. & Laitinen T. 2004. Yrityksen rahoituskriisin ennustaminen. Helsinki. Talentum.
- Lakari, T. 2012. Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. Helsinki. Verotieto Oy.
- Leppiniemi J. & Leppiniemi R. 2012. Tilinpäätöksen tulkinta. Verkkokirja. Viitattu 24.11.2013. Sanoma Pro Onlinepalvelu. <http://onlinepalvelu.sanomapro.fi.ezproxy.jamk.fi:2048/?navi=Onlinepalvelut>. Talousfokus. Teokset.
- Malinen, J. 2009a. Saneeraushakemus. Teoksessa Yrityssaneerauksen käsikirja. Helsinki: Edita, 53–67.
- Mitä tarkoittaa konkurssivalvonta? N.d. Viitattu 10.11.2013. Nettilaki. <http://www.nettilaki.com/a/mit%C3%A4-tarkoittaa-konkurssivalvonta>.
- Mykkänen, P. 2012. Maksuvaikeudet pahenevat pk-yrityksissä. Kauppalehti 15.11.2012. Viitattu 14.12.2013. <http://www.kauppalehti.fi/omayritys/maksuvaikeudet+pahenevat+pk-yrityksissa/201211304491>.
- Pinomaa, P. 2009. Saneerauskäytäntö. 2. uud. p. Tallinna. Tietosanoma.

Saaranen–Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 26.1.2014. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. [Http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/](http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/).

Salmi, I. 2012. Mitä tilinpäätös kertoo? 8. uud. p. Helsinki. Edita.

Sorri, S. 2009. Saneerausohjelman toteuttaminen ja muuttaminen. Teoksessa Yrityssaneerauksen käsikirja. Helsinki: Edita, 209–225.

Toimiala Online. 2008. Työ- ja elinkeinoministeriön tietopalvelu. Viitattu 10.12.2013. [Http://www2.toimialaonline.fi](http://www2.toimialaonline.fi).

Toiminnan lopettaminen – avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. 2010. Verohallinnon ohjeet. Viitattu 19.11.2013. [Https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Avoin_yhtio_ja_kommandiittiyhtio/Toiminnan_lopettaminen](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Avoin_yhtio_ja_kommandiittiyhtio/Toiminnan_lopettaminen).

Tuloverotus – avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. 2014. Verohallinnon ohjeet. Viitattu 26.1.2014. [Http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Avoin_yhtio_ja_kommandiittiyhtio/Tuloverotus](http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Avoin_yhtio_ja_kommandiittiyhtio/Tuloverotus).

Yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta 30.1.2007. Kirjanpitolautakunnan yleisohjeet. Viitattu 16.1.2014. [Http://www.edilex.fi/kilaohje/rahoituslask2](http://www.edilex.fi/kilaohje/rahoituslask2).

Yritystutkimus ry. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki. Gaudeamus.

LIITTEET

Liite 1. Lyhyt tuloslaskelma

<u>LYHYT TULOSLASKELMA</u>	2012	2011	2010	2009
LIKEVAIHTO	122 335	176 868	205 646	225 831
Liiketoiminnan muut tuotot	58	0	0	900
Materiaalit ja palvelut	-23 401	-44 024	-51 445	-59 550
Henkilöstökulut	-18 863	-63 038	-88 709	-111 254
Poistot ja arvон alentumiset	-1 741	-2 321	-2 812	-3 749
Liiketoiminnan muut kulut	-38 234	-49 276	-38 638	-52 591
LIKEVOITTO (-TAPPIO)	40 154	18 209	24 042	-413
Rahoitustuotot	943	10	3	2
Rahoituskulut	-2 380	-2 377	-2 418	-1 591
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TP.SIIRT. JA VEROJA	38 717	15 842	21 627	-2 002
Tilinpäätössiirrot	5 000	0	-10 000	5 000
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	43 717	15 842	11 627	2 998

Liite 2. Lyhyt tase

TASE

VASTAAVAA

	2012	2011	2010	2009
<u>Pysyvät vastaavat</u>	<u>5 307</u>	<u>7 048</u>	<u>8 520</u>	<u>11 331</u>
Aineelliset hyödykkeet	5 223	6 964	8 435	11 247
Sijoitukset	84	84	84	84
<u>Vaihtuvat vastaavat</u>	<u>14 039</u>	<u>19 800</u>	<u>19 430</u>	<u>24 491</u>
Vaihto-omaisuus	7 548	12 276	14 471	19 400
Pitkäaikaiset saamiset	850	850	0	0
<u>Lyhytaikaiset saamiset</u>	<u>3 490</u>	<u>3 742</u>	<u>4 415</u>	<u>4 351</u>
Myyntisaamiset	1 339	1 958	2 953	1 619
Muut lyhytaikaiset saamiset	704	812	1 049	1 563
Siirtosaamiset	1 447	972	413	1 169
Rahoitusarvopaperit	0	0	513	579
Rahat ja pankkisaamiset	2 151	2 932	30	161
	<u>19 346</u>	<u>26 848</u>	<u>27 949</u>	<u>35 823</u>

VASTATTAVAA

<u>Oma pääoma</u>	<u>-24 059</u>	<u>-39 479</u>	<u>-29 151</u>	<u>-31 997</u>
Äänettömän pääoma	40 000	40 000	40 000	40 000
Vastuunalaisen pääoma	-79 479	-69 151	-71 997	-64 279
Yksityistili	-28 297	-26 171	-8 779	-10 716
Tilikauden voitto (tappio)	43 717	15 843	11 626	2 998
Vastuunalaisen pääoma yht.	-64 059	-79 479	-69 151	-71 997
Tilinpäätössiirtojen kertymä	5 000	10 000	10 000	0
<u>Vieras pääoma</u>	<u>38 405</u>	<u>56 327</u>	<u>47 100</u>	<u>67 820</u>
<u>Pitkäaikaiset velat</u>	<u>11 650</u>	<u>19 000</u>	<u>0</u>	<u>6 250</u>
Lainat rahoituslaitoksilta	11 650	19 000	0	6 250
<u>Lyhytaikaiset velat</u>	<u>26 755</u>	<u>37 327</u>	<u>47 100</u>	<u>61 570</u>
Lainat rahoituslaitoksilta	7 640	10 350	16 208	14 966
Ostovelat	6 339	6 352	7 695	9 670
Muut lyhytaikaiset velat	5 894	3 977	10 645	16 822
Siirtovelat	6 882	16 648	12 552	20 112
	<u>19 346</u>	<u>26 848</u>	<u>27 949</u>	<u>35 823</u>

Liite 3. Oikaistu tuloslaskelma

OIKAISTU TULOSLASKELMA

	2012	2011	2010	2009
LIIVEVAIHTO	122 340	176 870	205 650	225 830
+Muut liiketoiminnan tuotot	0	0	0	900
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	122 340	176 870	205 650	226 730
-Aine ja tarvikekäyttö	-23 170	-43 730	-50 820	-58 960
-Ulkopuoliset palvelut	-230	-300	-620	-590
-Henkilöstökulut	-18 860	-63 040	-88 710	-111 250
-Vuokrat	-11 650	-12 220	-12 790	-18 620
-Leasingvuokrat	-4 530	-4 650	0	0
-Muut kulut	-22 050	-32 400	-25 850	-33 970
= KÄYTTÖKATE	<u>41 850</u>	<u>20 530</u>	<u>26 860</u>	<u>3 340</u>
-Suunnitelman mukaiset poistot	-1 740	-2 320	-2 810	-3 750
=LIIKETULOS	<u>40 110</u>	<u>18 210</u>	<u>24 050</u>	<u>-410</u>
+Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	0	10	0	0
+ Muut korko- ja rahoitustuotot	940	0	0	0
-Korkokulut ja rah.arvopapereiden arvonalautumiset	-2 380	-2 380	-2 420	-1 590
-Tilikauden verot	0	0	0	0
=NETTOTULOS	<u>38 670</u>	<u>15 840</u>	<u>21 630</u>	<u>-2 000</u>
+/- Satunnaiset tuotot/kulut	60	0	0	0
=KOKONAISTULOS	<u>38 730</u>	<u>15 840</u>	<u>21 630</u>	<u>-2 000</u>
-/+ Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys	5 000	0	-10 000	5 000
=TILIKAUDEN TULOS	<u>43 730</u>	<u>15 840</u>	<u>11 630</u>	<u>3 000</u>

Liite 4. Oikaistu tase

<u>OIKAISTU TASE</u>	2012	2011	2010	2009
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	5 220	6 960	8 440	11 250
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	5 220	6 960	8 440	11 250
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset				
Muut saamiset ja sijoitukset	940	940	80	80
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	940	940	80	80
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	7 550	12 280	14 470	19 400
Vaihto-omaisuus yhteensä	7 550	12 280	14 470	19 400
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	1 340	1 960	2 950	1 620
Muut saamiset	2 150	1 780	1 460	2 730
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	3 490	3 740	4 420	4 350
Rahat ja rahoitusarvopaperit	2 150	2 930	540	740
Vastaavaa yhteensä	<u>19 350</u>	<u>26 850</u>	<u>27 950</u>	<u>35 820</u>

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Osake- tai muu peruspääoma	-67 790	-55 320	-40 780	-35 000
Tilikauden voitto	43 730	15 840	11 630	3 000
Oma pääoma yhteensä	-24 060	-39 480	-29 150	-32 000

Poistoero ja varaukset

Vapaaehtoiset varaukset	5 000	10 000	10 000	0
Poistoero ja varaukset yhteensä	5 000	10 000	10 000	0

Oikaistu oma pääoma yhteensä

<u>-19 060</u>	<u>-29 480</u>	<u>-19 150</u>	<u>-32 000</u>
----------------	----------------	----------------	----------------

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen vieras pääoma

Lainat rahoituslaitoksilta	11 650	19 000	0	6 250
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	11 650	19 000	0	6 250

Lyhytaikainen vieraspääoma

Korolliset lyhytaikaiset velat	7 640	10 350	16 210	14 970
Ostovelat	6 340	6 350	7 700	9 670
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	12 780	20 630	23 200	36 930
Lyhytaikainen vieraspääoma yhteensä	26 760	37 330	47 100	61 570

Oikaistu vieraspääoma yhteensä

<u>38 410</u>	<u>56 330</u>	<u>47 100</u>	<u>67 820</u>
---------------	---------------	---------------	---------------

Vastattavaa yhteensä

<u>19 350</u>	<u>26 850</u>	<u>27 950</u>	<u>35 820</u>
---------------	---------------	---------------	---------------

Liite 5. Rahoituslaskelma tilikaudelta 1.1.2012 – 31.12.2012

Rahoituslaskelma tilikaudelta 1.1.2012 - 31.12.2012

Liiketoiminnan rahavirta:

Myyntistä saadut maksut	125 216,86
Liiketoiminnan muista tuotoista saadut maksut	58,05
Maksut liiketoiminnan kuluista	86 262,83
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	39 012,08
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	2 379,63
Saadu korot liiketoiminnasta	943,21
Maksetut välittömät verot	
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	37 575,66
Liiketoiminnan rahavirta (A)	37 575,66

Investointien rahavirta:

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	0,00
Investointien rahavirta (B)	0,00

Rahoituksen rahavirta:

Pikäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-7 350,00
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-2 709,85
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-28 297,07
Rahoituksen rahavirta (C)	-38 356,92

Rahavarojen muutos (A+B+C) lisäys (+) / vähennys (-) -781,26

<i>Rahavarat tilikauden alussa</i>	2 932,41
<i>Rahavarat tilikauden lopussa</i>	2 151,15
	781,26

Liite 6. Tunnusluvut

	2012	2011	2010	2009
Quick Ratio	0,21	0,18	0,11	0,08
Current Ratio	0,49	0,51	0,41	0,40
Rahoitustulos	40 410	18 160	24 440	1 750
Rahoitustulosprosentti	33,0	10,3	11,9	0,8
Nettokäyttöpääoma	-6 220	-11 030	-20 320	-29 730
Suhteellinen velkaantuneisuus	31,4 %	31,8 %	22,9 %	30,0 %
Koko pääoman tuotto-%	212	68	86	-1
Käyttökate-%	34,21	11,61	13,06	1,48
Liiketulos-%	32,79	10,30	11,69	-0,18
Nettotulos-%	31,61	8,96	10,52	-0,89
Ostovelkojen kiertoaika	100	53	55	60

Liite 7. Ennuste rahavirtojen muutoksesta

Ennuste rahavirtojen muutoksesta

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Liiketoiminnan rahavirta:</i>						
Myynnistä saadut maksut	125 217	125 300	125 300	125 300	125 300	125 300
Liiketoiminnan muista tuotoista saadut maksut	58					
Maksut liiketoiminnan kuluista	86 263	88 000	89 760	91 555	93 386	95 254
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	39 012	37 300	35 540	33 745	31 914	30 046
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoitusk.	2 380	2 000	1 600	1 000	800	800
Saadu korot liiketoiminnasta	943	900	900	900	900	900
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	37 576	36 200	34 840	33 645	31 114	29 246
Liiketoiminnan rahavirta (A)	37 576	36 200	34 840	33 645	31 114	29 246
<i>Investointien rahavirta:</i>						
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	0	0	0	0	0	0
Investointien rahavirta (B)	0	0	0	0	0	0
<i>Rahoituksen rahavirta:</i>						
Pikäikaisten lainojen takaisinmaksut	-7 350	-7 350	0	0	0	0
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-2 710	-290	-4 300	0	0	0
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-28 297	-28 000	-28 000	-28 000	-28 000	-28 000
Rahoituksen rahavirta (C)	-38 357	-35 640	-32 300	-28 000	-28 000	-28 000
<i>Rahavarojen muutos (A+B+C) lisäys (+) / vähennys (-)</i>	-781	560	2 540	5 645	3 114	1 246
<i>Rahavarat tilikauden alussa</i>	2 932	2 151	2 711	5 251	10 896	14 010
<i>Rahavarat tilikauden lopussa</i>	2 151	2 711	5 251	10 896	14 010	15 256

Liite 8. Ennuste tilikauden tuloksen muutoksesta

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liiketoiminnan tuotot	122 393	122 000	122 000	122 000	122 000	122 000
Liiketoiminnan kulut	-82 239	-83 884	-85 561	-87 273	-89 018	-90 799
Rahoituskulut	-2 380	-2 000	-1 600	-1 000	-800	-800
Rahoitustuotot	943	900	900	900	900	900
Tilinpäätössiirrot	5 000	5 000	0	0	0	0
<u>Tilikauden voitto</u>	<u>43 717</u>	<u>36 116</u>	<u>34 839</u>	<u>33 727</u>	<u>32 182</u>	<u>30 401</u>

Liite 9. Ennuste oman pääoman muutoksesta

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Oma pääoma	-24 059	-15 943	-9 104	-3 377	805	3 207
Äänettömän pääoma	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Vastuunalaisen pääoma	-79 479	-64 059	-55 943	-49 104	-43 377	-39 195
Yksityistili	-28 297	-28 000	-28 000	-28 000	-28 000	-28 000
Tilikauden voitto (tappio)	43 717	36 116	34 839	33 727	32 182	30 401
Vastuunalaisen pääoma yht.	-64 059	-55 943	-49 104	-43 377	-39 195	-36 793